

AALBORG UNIVERSITET

Ikke-vestlige mænds tilknytning til uddannelsessystemet

**Udarbejdet af:
Zaki Ahmad Faiz**

**Vejleder:
Niels Nørgaard Kristensen**

**Specialemodul efterår 2018
Politik og Administration og Samfundsfag
Institut for statskundskab Aalborg Universitet
Anslag: 136.816**

Forord

De sidste fire måneder har været både spændende, men i højt grad også lærerigt og udfordrende. Jeg har fået et stort viden om og indsigt i, hvilke overvejelser der ligger til grund for de ikke-vestlige mænds valg eller fravalg på uddannelsesområdet. Det er et område, der har stor samfundsmæssige opmærksomhed og interesse. Med det foreliggende speciale har jeg forsøgt, at fremhæve nogle ligheder og forskelle mellem to grupper af ikke-vestlige mænd, der henholdsvis vælger eller fravælger uddannelsesvejen.

Specialet var ikke blevet til, hvis ikke undersøgelsens seks informanter havde ladet sig interviewe og begrundet deres valg. Jeg bruger muligheden her til at takke dem for deres deltagelse.

Jeg vil herudover takke min vejleder, Niels Nørgaard Kristensen for altid at komme med konstruktiv kritik af opgaven.

Sidst men ikke mindst vil jeg rette en stor tak til Hoda Fariis Cheikh og Hamid Hakim for deres stor opbakning gennem det meste af forløbet. Hoda fungerede som en vigtig sparringspartner, da tingene var alle vanskeligst.

*God læselyst!
Zaki, December 2018*

Abstract

Percentage of non-western men with education is significantly lower comparing to other citizen groups in the Danish society. Existing research on the field shows that one of the main reasons behind that is, that non-western youths often come from weak socioeconomic backgrounds comparing to ethnic Danish people. This is only the part of the explanation, because the non-western girls come from the same weak socioeconomic background as men, but they are doing much better.

This following study examines differences and similarities on selection or deselection made by two groups of non-western men on the education space. One group is under higher education / has finished an education, and the other group is unskilled and don't have any education beside the primary school. Furthermore the study is interested in examining, if the group of men outside of the education space can be characterized as *the Precariat*. Scholars like Bourdieu argue that taking an education is made easier if you grow up in an environment, where there is compliance in your objective and subjective structures. The objective structures are your upbringing, where you learn what is right and wrong, and in general where you embody your *habitus*. In the process of the education upbringing and social heritage are seen as important factors.

6 non-western men are interviewed about their choices made after the primary school. There are 3 in each group. I have coded the interviews, and in the analytical section I have divided the interviews in four themes: The social heritage, Instructions, Education space and labour market attachment. The study shows that the biggest difference between the two groups is, that the informers who studies often comes from families with a lot of *cultural capital*. While the group outside of the education system are grown up in families with no cultural capital. The ones who study often expresses pressure and incentive from their families, while the group outside of the education system feel no pressure or incentive from their families. All of the informers feel lack of instructions or guidance of their possibilities at the end of primary school. It is to some extent due to parent's helplessness and to some extent the primary school's bad guidance. In the analysis of labour market attachment the study shows that all the informers outside of the education system work full time. They have single character of the *Precariat*, but all in all they are covered by some benefits and security at work.

Indholdsfortegnelse

Indledning	1
Tidligere undersøgelser:	4
Problemformulering	6
Begrebsafklaring	7
Emneafgrænsning	7
Teori	8
Pierre Bourdieu – en teori om praksis	10
Bourdieus analytiske begreber	12
Habitusbegrebet	12
Felter	14
Kapitalformer	15
Doxa	17
Symbolisk vold	18
Kritik af Bourdieu	19
Guy Standing - Prekariatet	19
Betydning og afstamning af begrebet	20
Klassestrukturen	20
Prekariatet	21
Indvandrere og flygtninge	24
Metode:	25
Videnskabsteoretisk tilgang	25
Social konstruktivismen	26
Forskningsdesign: Komparative casestudier	29
Dataindsamlings metode	29
Det semi-strukturerede interviewguide og bearbejdning af data	30
Udvælgelse af informanter	31
Forskningskriterier: validitet og reliabilitet	33
Analyse strategi	34
Analyse	36
Tema 1: Familiens sociale arv	36
Delkonklusion Tema 1: Familiens sociale arv	43
Tema 2: Vejledning	44
Delkonklusion tema 2: Vejledning	47
Tema 3: Uddannelsesfeltet: Det sociale liv, lærerne og netværk	48
Delkonklusion tema 3: Uddannelsesfeltet: Det sociale liv, lærerne og netværk	53
Tema 4: Arbejdsmarkedssituation	54
Delkonklusion tema 4: Arbejdsmarkedssituation	56
Opsummering af temaerne og temaernes relation til hinanden	56
Diskussion	58
Konklusion	61
Kilder:	64

Indledning

Specialets udgangspunkt er ikke-vestlige mænds tilknytning til det danske uddannelsessystem. Det er hensigten, at undersøge, hvilke faktorer der har indflydelse, når de ikke-vestlige mænd bevæger sig i uddannelsesfeltet. Helt specifikt er formålet, at undersøge, hvilke faktorer der er medvirkende til, at nogle i denne borgergruppe vælger at gennemføre en uddannelse, og hvorfor andre vælger dette fra. Til besvarelsen af undersøgelsens problemformuleringen gøres der brug af teoretikerne Pierre Bourdieu og Guy Standing.

Andelen af befolkningen med minoritetsbaggrund har de seneste 30 år været stigende, og dermed er andelen af etniske minoriteter også steget i det danske uddannelsessystem. I dag har ca. hver tiende elev i grundskolen en ikke-vestligt baggrund (Jakobsen, 2015). Da det danske arbejdsmarked både i dag og i fremtiden har brug for personer med uddannelse, er de etniske minoriteters fremskridt i uddannelsessystemet af essentielt betydning. De valg, der bliver truffet i årene efter grundskolens afslutning, kan have betydning for både deres fremtidige muligheder på arbejdsmarkedet, men samtidig også for deres selvforsørgelse.

Uddannelsesniveaet i Danmark er generelt meget højt. De fleste unge søger efter grundskolen enten ind på en gymnasial uddannelse eller en erhvervskompetencegivende uddannelse. Omkring 20 procent af de unge der forlader grundskolens 9. og 10. klasse, søger ind på en erhvervsuddannelse (EUD), mens 60 procent søger ind på en gymnasial uddannelse for at danne grundlag for et senere optagelse på en videregående uddannelse. De resterende 20 procent er enten uoplyst, eller er uden andet uddannelse end grundskolen (Danmarks statistik, 2017).

Minoritets mænd fra ikke vestlige lande klarer sig dårligere i uddannelsessystemet. Kigger man på landsplan samt gruppen af unge mænd fra ikke-vestligt lande i aldersgruppen 16-30 år, har cirka 30 procent ikke andet end grundskolen. Det samme tal er for etniske danske unge i samme aldersgruppe på cirka 16 procent (Arbejderbevægelsens erhvervsråd, 2014). Dette øger uligheden i befolkningens *kapitalformer*, og fører til en ulige fordelt magtbalance i samfundet. Jo mere *uddannelsesmæssig kapital*, des mere magt har man i de forskellige

sammenhænge. Hvis dette bliver til deres *habitus*, kan det være med til at reproducere ulighederne i samfundet.

Tabel 1

Tabel 1: Andel 25-39-årige indvandrere og efterkommere med ikke-vestlig oprindelse samt personer med dansk oprindelse, der har fuldført en erhvervsfaglig eller videregående uddannelse, fordelt på køn, 2016, pct.

	Mænd	Kvinder
Ikke-vestlig oprindelse		
Indvandrere	44 %	61 %
Efterkommere	46 %	65 %
Dansk oprindelse	72 %	79 %

Anm. 1: Kun indvandrere, der er kommet til Danmark i alderen 0-12 år, er inkluderet.

Kilde: Udlændinge- og Integrationsministeriets udlændinge database i Danmarks Statistik, IMUDD040

(udlændinge- og integrationsministeriet, 2017)

Til trods for, at der er sket store fremskridt de seneste mange år, halter de ikke vestlige mænd stadig bagefter. Tabel 1.1 viser, at væsentlige flere etniske danskere samt ikke vestlige kvinder får sig en uddannelse end de ikke vestlige mænd. Af udlændinge og integrationsministeriets hjemmeside fremgår det, at tallet for de 16-19 årige ikke-vestlige mænd under uddannelse er betydelige højere sammenlignet med de 25-39 årige, mens det for de 20-24 årige mænd er nogenlunde det samme som ovenstående tabel. At tallet er højere blandt de 16-19 årige kan forklares med, at en andel i denne aldersgruppe stadig er tilskrevet folkeskolen eller gymnasiet. (ibid.).

Forholdene i Aarhus Kommune er noget anderledes end mange andre steder i landet, idet Aarhus er en stor by med mange uddannelsesinstitutioner, men samtidig er det også en by med mange ghettoer. 6,4 procent af landets samtlige ikke vestlige indvandrere bor i Aarhus Kommune (Jespersen, 2017). I Aarhus Kommune er befolkningens samlede uddannelsesniveau højere end det øvrige land. Landsgennemsnittet for grundskolen som

højeste fuldførte uddannelse var i 2013 på 29 procent blandt hele landets befolkning, mens det gældte 21 procent for Aarhus kommunes borgere, som havde grundskolen som højest fuldførte uddannelse (Aarhus kommune, 2013). Til trods for de mange uddannelsesinstitutioner og det høje uddannelsesniveau blandt kommunens borgere, er det særligt gruppen af ikke vestlige unge, der skiller sig negativt ud i statistikken. Det kom i selvsamme år frem, at omkring 63 procent af de dansk fødte efterkommere mellem 15-30 år i Aarhus Kommune ikke havde andet end grundskolen, som deres højest fuldførte uddannelse (Haislund, 2013)

Laura Gilliam der forsker i pædagogisk antropologi påpeger, at en af årsagerne til at anden etniske drenge klarer sig dårligere, er, fordi de igennem længere tid har udviklet en adfærdsnorm, der er afvisende for skolens regler og normer:

"Over tid er der blevet skabt en modkultur, som ligner meget arbejderklassens kulturelle former i tidligere generationer. Når man ikke klarer sig godt i skolen og kan se, at sådan nogle drenge som mig ofte ikke får job bagefter, så begynder man at opgive det her projekt med at gå i skole og få uddannelse, afvise det med skolemodstand og i stedet søge styrke et andet sted.(Salomonsen, 2015).

Hun henviser til at drengene finder sammen i grupperinger for at virke seje og hårde, hvilket gøre det sværere at være den gode elev, der laver sine ting. Dette skyldes dog i et vidst omfang også, fordi lærerne opgiver disse type elever. Hun mener, at lærerne hurtigt forestiller sig, at en dreng med sort hår har en tendens til at lave ballade. Hun mener, at elever som gerne vil engagere sig mister motivationen, når lærerne skærer dem alle over med en kam.(Ibid.).

Der er en bred enighed blandt politikere og meningsdannere om, at det er sværere at finde fodfæste på det danske arbejdsmarked uden en uddannelse, og samtidig er der konsensus om, at arbejdsmarkedet er den vigtigste element i en vellykket integration.

Prognoserne om anden etnisk mænds uddannelsesniveau kan ud fra ovenstående optik siges, at være en dårlig nyhed for arbejdsmarkedsintegrationen. Det danske arbejdsmarked er kendetegnet af et højt lønniveau, og derfor er færdigheder på højt niveau påkrævet, hvis man

vil opnå beskæftigelse på arbejdsmarkedet. Alternativet er, at man ender i offentlige forsørgelse eller må varetage usikre jobs uden fremtid i. Set ude fra den optik, øges minoritet unges risiko for at ende som en del af *prekariatet*. Hvis det bliver til mændenes habitus ikke at tage en uddannelse, kan det føre til en reproduktion af de eksisterende uligheder i samfundet.

På baggrund af ovenstående, er udfordringen her, at for få unge mænd med ikke vestlig baggrund gennemfører en uddannelse i forhold til den øvrige befolkning. Uden uddannelse vil den strukturelle ulighed være stort, og samtidig reproduceres de eksisterende uligheder i samfundet. Uden en bestemt faglighed øges risikoen for at ende i utrygge arbejdsforhold uden nogen attråværdigt identitet, eller mulighed for at gøre karriere i disse jobs. Samtidig øges risikoen for at ende i overførselsindkomster.

Tidligere undersøgelser:

I det følgende præsenteres nogle af de eksisterende forskning, der har været på området. Disse præsenterede forskning har til hensigt at konsolidere problemformuleringens afdækning. Endvidere har præsentationen af disse udførte forskning også til hensigt at fremhæve, at der eksistere et samfundsmæssigt problemstilling, som der burde værnes om.

Der er flere undersøgelser der viser, at uddannelsesniveaut blandt etniske minoritetsunge er svagere end hos etniske danske unge. Fælles for dem er, at de fleste dækker over ældre data. Som der blev gjort rede for indledningsvis, er der dog sket fremskridt siden da, især etniske minoritets piger er ved at overhale de danske piger, mens mændene stadig halter bagud. Denne undersøgelse giver derfor et mere nuanceret billede af, hvilke faktorer der ifølge de unge minoritets mænd fra ikke-vestlige lande, som gør sig gældende for, at de ikke gennemfører en uddannelse.

Den nyeste undersøgelse der belyser indvandrere og efterkommeres uddannelsesniveau, er udarbejdet af Vibeke Jakobsen på vegne af SFI. Undersøgelsen sammenligner etniske danske unge med minoritets unge. Undersøgelsen fastslår blandt andet, at de ikke-vestlige unges svage tilknytning til uddannelsessystemet skyldes socioøkonomiske årsager, og at de har forældre, der ikke er i stand til at bakke op og støtte deres unge. Denne undersøgelse er udgivet i 2015 med tal fra Danmarks statistik, men tager afsæt i elever, der er dimitteret i

årene fra 1995 til 2005. Undersøgelsen tager afsæt i ikke-vestlige unge som en hel gruppe inklusive piger, og sammenligner dem med etnisk danske unge, hvorimod indeværende undersøgelse udelukkende har fokus på ikke vestlige-mænd/ drenge, da det er denne gruppe der er udfordringer med at få på uddannelsesvognen.

PISA undersøgelsen fra 2009 og 2012 har belyst, at minoritets unge har ringe forudsætninger med sig fra grundskolen over til ungdomsuddannelser. Undersøgelsen viser b.l.a. at kundskaberne i fag som matematik, læsning og naturvidenskabelige fag er betydelig lavere hos minoritetsunge end hos etniske danske unge. Dette giver sit udslag i gennemsnit karakteren (Egelund m.fl., 2011; Christensen m.fl., 2014; Jakobsen, 2015).

En anden undersøgelse har belyst, at andelen der påbegynder en ungdomsuddannelse er lavere hos minoritets unge end hos etniske danskere. Undersøgelsen dækker dog over data fra 1990'erne og start 2000. I dag er der langt flere minoritetsunge som påbegynder en uddannelse end den gang. Det er dog minoritetspigerne, der får statistikerne til at se godt ud. Den selvsamme undersøgelse belyser ydermere, at der blandt indvandrere, som er kommet til Danmark som barn, er der færre af, som påbegynder en ungdomsuddannelse end efterkommere, som er født og opvokset i Danmark. Det store frafald i erhvervsuddannelserne blandt gruppen af minoritetsunge er en af hovedforklaringer på den lave uddannelsesnivea (Jakobsen & Liversage 2010; Kolodziejczyk & Hummelgaard, 2012; Jakobsen, 2015; Danmarks statistik, 2013). Blandt årsagerne til det store frafald blandt minoritetsunge peger undersøgelser på, at det blandt andet skyldes de ringe forudsætninger de har med sig fra grundskolen til at kunne klare sig på den erhvervsfaglige uddannelse, samt at de har ressourcervage forældre, der ikke kan støtte op om dem. Det er dele af forklaringerne på det store frafald. Af andre årsager kan nævnes, at minoritetsunge har sværere ved at finde praktikpladser, der blandt andet kan munde i, at de ikke har nogen fra deres netværk til at hjælpe dem. Derudover er det begrænsning af viden om det danske arbejdsmarked, der spiller en rolle, og andre årsager kan være, at arbejdsgiverne fravælger minoritetsunge (Jakobsen 2015).

Torben Tranæs med bidrag fra flere eksperter har på vegne af Rockwool fondens forskningsenhed skrevet bogen *indvandrere og det danske uddannelsessystem*. Bogen er

udgivet i 2008, men data i bogen er hentet fra slut 90'erne og start 2000'er. Som tidligere nævnt er der dog sket en positiv udvikling siden da. I bogen analyseres hvad der forhindrer indvandrerne i at tage en uddannelse. Analyserne er bygget på statistisk og kvantitative data, hvor man ikke rigtigt kommer i dybden og hører de unge selv.

Andre undersøgelser viser, at de unge indvandrere og efterkommer klarer sig dårligere end de jævnaldrene etniske danskere. Disse er oftest kvantitativt med ekspert udtalelser, og fremstår derfor meget statistisk også. De kommer i bredden, men de formår ikke rigtigt at komme helt i dybden, hvor man kan få et dybdegående indsigt i ikke-vestlige unges liv. Min undersøgelse har til hensigt med en komparative analyse, at bidrage til de eksisterende forskning med at belyse, hvilke faktorer ifølge mændene selv, som gør sig gældende for, at de mandlige indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande vælger eller fravælger en uddannelse.

Problemformulering

Specialet omhandler ikke-vestlige mænds tilknytning til uddannelsessystemet. Sammenlignet med jævnaldrende danskere klarere de sig dårligere i uddannelsessystemet. Derudover så ved vi også, at minoritets piger har samme socioøkonomisk forudsætninger som mændene, men klarer sig alligevel langt bedre. Vi har ikke så meget viden omkring, hvilke faktorer, der skiller gruppen af de ikke vestlige mænd, der vælger uddannelse og gruppen af ikke-vestlige mænd, som fravælger uddannelse. Formålet med denne undersøgelse er, ved hjælp af en komparative analyse, at sammenligne de to grupper af ikke vestlige-mænd, og finde ud af, hvad de mener, har været årsagen for deres valg.

Da flere og flere ufaglærte jobs flytter til udlandet, eller bliver erstattet af teknologi, finder jeg det udover ovenstående interessant, at se, hvad den ufaglærte gruppe beskæftiger sig med. På denne baggrund opstiller jeg følgende undersøgelsesspørgsmål, som jeg finder interessant, at undersøge:

Hvilke forskelle og ligheder er der på de to grupper af ikke-vestlige mænds valg eller fravalg på uddannelsesfeltet, og kan de uden for uddannelsessystemet karakteriseres som en del af prekariatet?

Begrebsafklaring

Ifølge Danmarks statistik er alle 28 EU lande vestlige samt Andorra, Island, Liechtenstein, Monaco, Norge, San Marino, Schweiz, Vatikanstaten, USA, Canada, Australien og New Zealand, mens de øvrige lande i verden hører ind under kategorien ikke-vestlige (dst, u.å). I dette projekt forstås de ikke-vestlige, som værende mennesker med muslimske rødder, der er bosiddende i Aarhus Kommune. Målgruppen er interessant, fordi uddannelsesniveaet blandt mændene af ikke-vestlige borger med muslimsk baggrund er meget lavere end alle de øvrige borgergrupper i samfundet. Begrebet bliver i projektet anvendt som et paraply begreb, der skal dække over indvandrere, efterkommere og flygtninge.

Den ene gruppe er mænd, der er i gang med en uddannelse efter folkeskolen eller har gennemført en uddannelse udover folkeskolen, og den anden gruppe omfatter dem, der hverken er under uddannelse eller har andet uddannelse end folkeskolen og altså er ufaglærte.

Uddannelsesfeltet er de uddannelsesinstitutioner, hvor individerne har mulighed for at opnå et eksamensbevis for deres færdigheder og kundskaber, der i samfundet bliver anset som værdifuldt.

Prekariatet er et begreb opfundet af Guy Standing. Begrebet vil blive fuld udfoldet i teori afsnittet.

Emneafgrænsning

Jeg har udelukkende valgt, at fokusere på ikke-vestlige mænd, da denne borgergruppes uddannelsesniveau er relativt lavere end de øvrige grupper. Derudover klarer de vestlige indvandrere sig traditionelt ligeså godt som de etniske danskere i uddannelsessystemet. Dele af forklaringen herpå er, at uddannelsessystemet i Danmark og de andre vestlige lande er meget mere sammenligneligt end de i ikke-vestlige lande (Tranæs, 2008). Årsagen til at undersøgelsen udelukkende har fokus på mændene fra ikke-vestlige lande, er fordi de ikke-vestlige kvinder stormer frem i uddannelsessystemet, mens mændene halter bagud, hvorfor jeg netop finder denne borgergruppe interessant at undersøge nærmere.

Jeg har valgt både, at interviewe dem, der er under uddannelse, og dem der er uden for uddannelsessystemet for denne måde bedre at kunne finde frem til en årsag og effekt relation

mellem de to grupper. I den forbindelse vil der blive lavet seks kvalitative interviews med tre personer fra hver gruppe.

Aldersafgrænsningen 18-30 årige er strategisk valgt, hvilket bliver yderligere udfoldet i afsnittet *udvælgelse af informanter*.

Samtlige informanter er enten født i Danmark eller delvist opvokset i Danmark, og har dermed gået i den danske folkeskole. Denne gruppe har ikke oplevet krige og traumer fra hjemlandet, og har stort set haft de samme forudsætninger for at klare sig godt som de etniske danskere. Det er blandt andet herfra min undren udspringer fra. I det de har haft de samme forudsætninger som de etniske danskere, hvad er det så der gør, at der er så få i denne borgergruppe i forhold til de øvrige borgergrupper, der gennemfører en uddannelse.

Derudover er der en kontekstuel afgrænsning, idet projektet tager sit afsæt i ikke-vestlige mænd, som er bosiddende i Aarhus kommune. Aarhus er interessant, fordi Aarhus er en storby med mange uddannelsesmuligheder, men også fordi, der i Aarhus eksisterer mange såkaldte ghettoer, hvor overvejende del af befolkningen i disse områder udgøres af ikke-vestlige indvandrere.

Teori

Jeg har valgt at tage udgangspunkt i Bourdieu. Som det fremgik indledningsvist har tidligere undersøgelser vist, at det er minoriteters socioøkonomiske baggrund, som er blandt årsagerne til deres lave repræsentation i uddannelsessystemet sammenlignet med de andre borgergrupper i samfundet. Det er derfor interessant at undersøge, om det socioøkonomiske aspekt også gøre sig gældende, når man sammenligner de to grupper af ikke-vestlige mænd indbyrdes. For bedst muligt at undersøge dette anvender jeg Bourdieus teori om praksis. Bourdieu har en helt sæt af begreber, som kan forklarer alt fra drengenes socioøkonomiske baggrund til deres habitus om valg eller fravalg af en uddannelse.

Derudover påpeger flere eksperter og meningsdannere, at det er svært at finde fodfæste på det danske arbejdsmarked uden en uddannelse. Dette vækker min interesse for at undersøge, hvordan situationen ser ud for mændene, som er uden for uddannelsessystemet. Til at undersøge dette bedst muligt vil jeg inddrage Guy Standings prekariat begreb. Prekariatet er betegnelsen for en borgergruppe, der er beskæftiger sig med jobs uden fremtid, karrierer muligheder eller identitet. Standing mener nemlig, at prekariatet er en nye klasse i samfundet, der overvejende består af ufaglærte mennesker, der gør dem sårbart og udsat ift. arbejde.

Ydermere skyldes valget af Standing også, fordi Bourdieu mener, at hvis det bliver til mændenes habitus, ikke at tage en uddannelse, kan det føre til en reproduktion af de eksisterende uligheder i samfundet. Det vil i dette tilfælde sige både det *kulturelle* og det *økonomiske* ulighed vil blive reproduceret. Begge teorier bidrager derfor med, at belyse vigtige aspekter ift. undersøgelsen.

Til besvarelsen af undersøgelsens problemstilling benyttes Pierre Bourdieus *praksis teori* og Guy Standings teori om *prekariatet*. De to teorier interesserer sig begge overordnet set for ulighed i samfundet. Bourdieus teori er med dennes mikro perspektiv hovedteorien i opgaven, mens Standings *prekariat* begreb har en makro perspektiv, der bruges til definition af en ny opstået klasse i samfundet. Hvor Bourdieus analytiske begreber anvendes til, at afdække de unges relationer, konflikter og magtkampe de kæmper om i de forskellige felter, anvendes Standings *prekariat* begreb til at forklare, om den ufaglærte gruppe af mændene står virkelig så usikkert på arbejdsmarkedet, som han påstår.

Valget af Bourdieu skyldes primært, fordi hans teoretiske begreber dækker hele sættet af de sociale relationer individer indgår i. Hans teoretiske begreber anvendes som en ramme til at finde en forklaring til at afdække denne virkeligheds objekter, og dermed finde frem til årsagen og effekter for mændenes valg eller fravalg af uddannelse. Hans *kapital* begreb er omfattende, og anvendes i undersøgelsen til, at belyse de unges familiære baggrund, og se hvilke kapitalformer de kommer med i uddannelsesfeltet. Det kunne tænkes, at der fx kunne være uoverensstemmelse mellem de unges objektive strukturer og de strukturelle struktur. Habitus begrebet anvendes til at se på deres opdragelse, og afdække holdningen til uddannelse i de unges strukturer.

Bourdieu og Standing har forskellige menneskesyn, men alligevel bidrager de begge med vigtige aspekter ift. Undersøgelsens forskningsspørgsmål. Bourdieus menneskesyn er kendetegnet ved, at han i sin praksisteori prøver at sammensmelte objektivisme og subjektivisme. Han mener, at individet er delvist resultatet af dennes beslutninger og handlinger, men tildeles også resultatet af de underliggende samfundsmæssige strukturer, som individet er omgivet af. Han er ydermere af den holdning, at menneskets habitus er foranderlig. Standing har udelukkende en subjektivistisk perspektiv på individet. Han mener

derfor, at det er individets omgivne strukturer, der i højt grad bestemmer individets skæbne, og at det er globaliseringen og de neoliberale økonomier, der har konstrueret strukturerne i samfundet – især på arbejdsmarkedet, hvorfor individet i højt grad er et produkt af det omgivende samfund, og knap så meget et produkt af dets egne beslutninger. Standings syn på arbejdsmarkedet går godt i tråde med undersøgelsens videnskabsteoretiske tilgang som er socialkonstruktivistiske.

Det følgende afsnit vil være en redegørelse af Bourdieus teori og dernæst vil der være en redegørelse af Standings *prekariat* begrebet.

Pierre Bourdieu – en teori om praksis

For at besvare undersøgelsens problemformulering på en fyldestgørende måde, tager jeg afsæt i Pierre Bourdieus sociologiske teori, idet han har lanceret en række begreber, der gør det muligt at analysere og diskutere komplicerede problemstillinger vedrørende praksis og social reproduktion. Der ligger mellem linjerne en implicit interesse i, at undersøge og forklare, hvorfor folk handler som de gør – hvorfor folk ender, som de gør i samfundet, hvorfor forklaringen på deres selvforståelse er som det er, samt forklare hvordan forskelighed og ulighed bliver produceret og reproduceret i vores levetid. Begreberne om habitus, felt, kapital, doxa og symbolsk vold gør det muligt at begribe disse komplicerede problemstillinger (Wilken, 2014 s. 9).

Pierre Bourdieu (1931-2012) er en af det 20. Århundredes mest indflydelsesrige samfundsforskere. Hans værker er blandt de mest citerede inden for samfundsvidenskaberne og humaniora. Hans begreber bruges, diskuteres og inspirerer til stadighed forskere og studerende inden for en bred vifte af fag som filosofi, sociologi, antropologi, politologi, historie, uddannelsesforskning osv.(Wilken, 2014, s.9). Bourdieus begreber skal ikke ses som statiske, idet de er udviklet over flere år. Hans begreber er fundamentale ideer omkring, hvordan det sociale liv er organiseret (Wilken, 2014; Harrits, 2017).

Bourdieu har ydermere haft særligt fokus på netop uddannelsessystemet, idet han fremhæver, at jo mere uddannelsesmæssig kapital folk besidder, des mere magt har de / vil de få i forskellige sammenhænge. På denne måde løsriver han kapital begrebet fra kun at

omhandle fysiske materielle genstande med økonomisk værdi, men udbreder det til at omfatte hele den sæt af sociale relationer, der er grundlaget for den kapitalistiske markedsøkonomi. Dermed bliver begrebet anvendt i et mere generaliseret indfaldsvinkel, der omfatter alle former for magt og ressourcer, og altså ikke kun dem der kan udveksles på et marked:

”Det er faktisk umuligt at redegøre for strukturerne i og funktionsmåden af den sociale verden uden, at man genintroducerer kapital i alle dets former, og ikke kun i den ene form, der anerkendes af økonomisk teori”(Harrits, 2017, s. 30; Bourdieu 1986, s. 241).

Bourdieu er inspireret af Marxismen, hvad angår kapital begrebet, at kapital er ressourcer, der skaber flere ressourcer, og at kapital samtidig er en social relation. I den ovenstående generalisering ligger der en antagelse om, at det ikke udelukkende er økonomiske ressourcer, men alle de ressourcer, der kan indgå i forskellige former for sociale relationer, hvor kapital er medvirkende til at skabe nye ressourcer. Kapital bliver i sin korte form defineret som ”at tilegne sig”. Dette forudsætter investering af tid, og den kapital man tilegner sig er medvirkende til at skabe andre kapitaler og ressourcer til individets private basis. For at kapital kan anerkendes som kapital indebærer det dog, at den kapital et individ besidder skal kunne genererer nye ressourcer, som gavner individet. Det forudsætter derfor, at der er et marked, hvor den kapital man besidder bliver anerkendt som værdifuldt, således det kan genererer nye ressourcer. På den måde kan man sige, at begrebet kapital er tæt knyttet til begrebet felter. I de forskellige felter bliver vidt forskellige ressourcer tillagt værdi samt får anerkendelse, derfor kan man med rette sige, at felter afgrænser de divergerende sociale sammenhænge(Harrits, 2017, s. 30-31). feltbegrebet sammen med habitusbegrebet er hans mest centrale begreber. Dette vil dog blive nærmere beskrevet i afsnittet om hans analytiske begreber. I det følgende vil der blive redegjort for baggrunden for hans tænkning og hvad der har ligget til grund for hans teoridannelse. Dernæst præsenteres hans analytiske begreber.

Bourdieus ambition med udvikling af begreberne er at forene og bygge bro mellem to modsatrettede traditioner inden for samfundsvidenskaberne, subjektivisme og objektivisme. Objektivisme hævder, at mennesket har frihed til at vælge, og skal som følge af friheden til at vælge, kunne tage ansvar for sine handlinger. Kun ved at tage ansvar for sine handlinger, kan

mennesket ifølge objektivisme skabe mening med sit tilværelse. Man kan ikke skyde skylden på gud, naturen eller skæbnen. Individet har altid et valg, og bærer altid selv ansvaret. Subjektivisme mener derimod, at betydning skabes i relation med andre. Ifølge subjektivisme er de valg og handlinger folk foretager sig i deres dagligdag udslag af underliggende struktur i den omgivet samfund, individet er en del af. Ifølge Bourdieu er det problematisk, hvis de to retninger forstås som to vidt forskellige tilgange til samfundsvidenskabelige forskning. Bourdieu betragter sig selv som en brobygger, og mener derfor, at begge retninger rummer vigtige brikker til forklaringen af det sociale liv, derfor forsøger han i sin teori at bygge bro mellem de to tilgange og bruger dem som komplementære i stedet for to vidt forskellige tilgange(Wilken, 2014). I forbindelse med indeværende undersøgelse er dette interessant, fordi objektivisme og subjektivisme kan belyse om valget eller fravalget af en uddannelse blandt undersøgelsens informanter er et aktivt valg de selv har truffet eller om dette er begrænset eller muliggjort af de strukturer de er opvokset i.

Bourdieus formål med hans teori er, at undersøge, hvordan folks handlinger, som både har afsæt i deres forståelse af systemet, men samtidig er begrænset af systemets objektive strukturer, bliver reproduceret (Wilken, 2014, s. 39-43). Samtidig har han gennem hele sit liv undret sig over, at samfundsstruktur og magtrelationer fortsat reproduceres, bl.a. fordi de opfattes som acceptable og endog naturlige. Forholdet mellem menneskers oplevede konflikter og samfundets struktur kan forstås ved, at mennesker ofte deltager aktivt i deres egen undertrykkelse, fordi de acceptere samfundsstrukturerne som naturlige(Harrits, 2017, s. 16).

Bourdieus analytiske begreber

I det ovenstående afsnit blev der i overordnet træk ridset op i Pierre Bourdieus praksis teori. Derudover blev læseren præsenteret for kapital begrebet. I det følgende afsnit vil jeg præsentere hans teoretiske begreber, hvor især *kapital* begrebet i dens forskellige fremtrædelsesformer, *habitus* samt *felter* vil være anvendelige for undersøgelsens analyseafsnit.

Habitusbegrebet

Med habitusbegrebet præsenterer Bourdieu sit først bud til en teori om praksis. Begrebet har han ladet sig inspirere af Aristoteles, Thomas Aquinas, Durkheim, Weber, Panofsky og en række andre teoretiker og intellektuelle, hvor det både har en psykologisk og en kropslig præg. Begrebet refererer derfor både til det indre og det ydre i individets tilværelse. Bourdieu anvender begrebet til at understrege de til tider dynamiske relationer mellem individet og det omgivende samfund (Wilken, 2006, s. 41-43). Bourdieu definerer og forklarer habitusbegrebet som følgende:

"Det er en slags transformerende maskine, som får os til at reproducere de sociale forhold, vi selv har skabt, men på en relativt uforudsigelig måde, så man ikke bare kan bevæge sig simpelt og mekanisk fra en viden om produktionsforholdene til en viden om produkt" (Bourdieu, 1984/93, s. 87; Wilken, 2006, s. 41-43).

Habitus henviser til den kultur individet er en del af. Det er den måde folk handler på udfra det de ved, i den situation de er i. Samtidig forholder habitusbegrebet sig til måden kultur bliver en integreret del af individer, hvilket naturliggøre deres forståelser og handlinger. Strukturerne individet opvokser i kan være begrænsende eller muliggørende for individets muligheder for at påbegynde en uddannelse. Derved retter begrebet fokus på individets meningsfuldt agerren ud fra den viden, som den har tilegnet sig kollektivt og i fællesskabet i et socialt miljø, hvor der dannes et fællesforståelse (Internaliseringen af de objektive struktur) og individets brug af den viden i praksis, også udtrykt som eksternaliseringen af internaliserede struktur.

Habitus giver sit udslag i måden individer opfatter, forstår og handler på i forskellige situationer. Det er for-forståelserne der er styrende for, hvordan individer agerer i forskellige situationer. For-forståelserne er et produkt af den i barndommen socialiserings proces, hvor man tilegner sig viden om, hvad der er accepteret, dårligt, sundt, usundt forkert, rigtigt osv. På den måde er det indlejret i mennesket og har stor betydning for erindring og handlemåde (Wilken, 2006, s. 43).

Habitus reflekterer menneskers sociale historie og er ikke altid nødvendigvis harmonisk eller helt problemfrit. Der findes mennesker, hvor der kan være overensstemmelse mellem deres objektive strukturer og de omgivende struktur, der har dannet rammerne om deres habitus.

På den anden side er der flygtninge, indvandrere, arbejdsløse og syge, hvor der sker et drastisk brud mellem deres objektive strukturer og den sociale virkelighed (Ibid.)

Habitus findes både på individuelt, kollektivt og samfundsmæssigt niveau. Individuelt dannes habitus på baggrund af individets historik og tidligere erfaringer. På kollektivt niveau bliver habitus tilegnet i et socialt miljø, hvor man danner en fællesforståelse for tingene. På samfunds niveau får habitus os til at acceptere de uligheder, der eksisterer i samfundet.

De strukturer, der er konstituerede for en særlig type miljø (fx materielle eksistensvilkår, der kendetegner en classes livsbetingelser), og som kan indfanges empirisk i form af visse regelmæssigheder knyttet til et socialt struktureret miljø, frembringer det, jeg kalder habitus. Sådanne habitus'er er varige dispositionssystemer, der er prædisponerede for at fungere som strukturerende strukturer, dvs. som principper, der frembringer og strukturerer praksisser og repræsentationer (Harrits, 2017, s.49).

Til trods at Bourdieu beskriver habitus som varige dispositioner, giver det ofte anledning til at misforstå det som livsvarige, men flere steder giver Bourdieu udtryk for habitus begrebet som foranderligt. Forandring i individers habitus er ifølge Bourdieu knyttet til individets ydre omgivelser. Flygtninge og indvandrere kan få sig nye vaner, når de vælger at udvandre. Det forudsætter dog en social forankring og et personligt accept af de nye omgivelser samtidig med at det nye sociale miljø og omgivelser ligeledes skal acceptere nye borger og individer (Wilken, 2006). Hvis det skal gå gnidningsløst kan vi fx antage, at når unge ikke vestlige mænd påbegynder en ungdoms eller erhvervsuddannelse forudsætter det, at de accepterer at der er et andet miljø og vilkår end grundskolen samtidig med at det nye miljø tager imod dem således de føler sig accepteret og som en del af en større helhed. Hvis de fx ikke bliver accepteret af de nye omgivelser, om det er underviserne eller elever, der isolerer de unge, kan det i højt grad være medvirkende til, at reducere de unges chancer for at fortsætte på studierne.

Felter

Felt begrebet beskriver de sociale rum eller arenaer, hvor individerne befinder sig i og, hvor praksis udspiller sig. Ifølge Bourdieu deltager individerne i en række sociale kampe omkring indflydelse og kapital, som bliver udspillet inden for forskellige områder i det sociale miljø. De

kampe, der udspiller sig har ikke nødvendigvis de samme præmisser eller udbytte. Og felter kan være alt fra det politiske felt, det kunstneriske, det akademiske, det uddannelsesmæssige felt til det religiøse felt(Wilken, 2006, 46-48). På denne måde er begrebet felter tæt koblet til begrebet om kapital, da disse forskellige felter afgrænser, hvilke kapitalformer, der bliver anset som værdifuldt. Det understreger dermed også, at der findes ligeså mange felter, som der findes kapitaler(Harrits, 2017, s. 30).

Hvis man skal tale om felter forudsætter det dog, at man kan påvise, at der er noget på spil, hvad enten det er magt eller kapital eller noget helt tredje, men som individer i samfundet finder værdigt at kæmpe for. Det er kampen om de forskellige kapitalformer, som beskrevet tidligere i teori afsnittet, der er årsagen til samfundets sociale spil, og at dette ikke skal forstås som tilfældigt spil, men snarere som individers forsøg på at besidde og akkumulere forskellige former for kapitaler, der kan være medvirkende til, at individer kan opnå magt og indflydelse(Wilken, 2006, s. 46). Feltbegrebet er beregnet til at bruges som et analytisk værktøj til at rangordne og systematisere de sociale kampe om forskellige kapitalformer, der udspiller sig indenfor et socialt felt. Det henviser dermed til relationer mellem individer, der kæmper om at tilegne sig forskellige kapitalformer. De sociale kampe er til at finde alle vegne. På arbejdspladsen, med familien blandt vennerne, på studiet osv.

Kapitalformer

Indledningsvis i teori afsnittet blev der gjort rede for, at Bourdieu har ladet sig inspirere af Marxismens forståelse af kapital, men samtidig løsriver Bourdieu sig fra dette syn ved at hævde, at kapital ikke udelukkende er penge, men hele det sæt af sociale relationer, der udgøre den kapitalistiske markedsøkonomi. Bourdieu skildrer mellem Økonomisk kapital, Kulturelt kapital, social kapital og symbolsk kapital, der af individerne i samfundet anses som værdifulde, fordi disse kapitaler giver adgang til magt og indflydelse i forskellige sammenhænge, og derfor vil der ifølge Bourdieu være sociale kampe om kapitalerne.

Økonomisk kapital er som begrebet antyder alle former for ressourcer, der kan anvendes på et økonomisk marked. Det kan være alt fra hus, aktier, obligationer til bil. Det vil altså sige al slags materiel kapital, der kan omsættes til penge.

Kulturel kapital henviser til tilegnelse af viden, informationer, evner, kompetencer, uddannelse og generelt dannelse. Det er med andre ord ikke-materielle ressourcer, det enkelte individ besidder og som ikke kan adskilles fra individet. Kulturel kapital kan bringes i spil til tilegnelse af andre former for kapitaler såsom økonomisk og social kapital. Men begrebet er lidt mere kompliceret end fx økonomisk kapital og social kapital. Bourdieu opdeler det i tre former, hvori det kan optræde. Fokus i specialet er på den *kropsliggjort form* og den *institutionaliseret form*, hvorfor den *objektiveret form* ikke vil blive beskrevet (Harrits, 2017, s.27).

Det første er det han kalder for *kropsliggjort form*, hvor kulturel kapital henviser til dannelse. Kulturel kapital herunder dannelse dækker i dette forståelse over kulturel viden, smag for finkultur, det at kunne føre en dannet samtale og det at kunne begå sig i bestemte sammenhænge.

Kulturel kapital i *institutionaliseret form* er den institutionaliserede anerkendelse af samt bevis på bestemte kompetencer såsom graden af uddannelse, eksamener, evner, viden og som Bourdieu kalder for "akademiske kompetencer" (Bourdieu, 1986; Harrits, 2017, s.36).

Social kapital er definerende for de potentielle fordele man kan drage nytte af på baggrund af sit netværk i form af familierelationer, kontakter og forbindelser. Et bredt netværk og omgangskreds er ikke opstået af sig selv, men resultatet af investeret tid, som også er tilfældet, når man skal tilegne sig af de øvrige kapitalformer. Kender man nogle i sit netværk, der kan hjælpe en med at finde praktikplads eller hjælpe en med lektierne, har man social kapital, fordi man ved hjælp af sit netværk kan tilegne sig kapital, man ellers ikke ville have været i stand til. Har man forældre, der er i besiddelse af økonomisk og kulturel kapital kan man i højt grad bruge dette til at tilegne sig kapitaler, som ellers kunne have været sværere for individer, hvis forældre ikke er i besiddelse af disse kapitaler, at tilegne sig. Fx er det begrænset, hvor meget de ikke vestlige unge kan trække på deres netværk i forbindelse med jobsøgning eller hjælp til lektierne, i det de oftere end deres jævnaldrende danske unge kommer fra baggrund, der har svage økonomisk og kulturelt kapital. Social kapital er ligesom symbolsk kapital ikke knyttet til ét bestemt felt, og dermed afgøres værdien af dette form for

kapital ikke af et felts efterspørgsel, men derimod af efterspørgslen på kulturelt, økonomisk og symbolsk kapital(Harrits, 2017, s. 32).

Symbolsk kapital er en særlig form for kapital, der bliver defineret som den måde en kapital fremtræder, når den går igennem perceptionsmatrice. Det vil sige det er kapital, der opfattes som grundlæggende legitim og som samtidig ikke fremstår som kapital i den forstand, men som status og ære for de øvrige kapitalformer(Bourdieu, 1990, s.112-121; Harrits, 2017, s.31).

Til trods for at de forskellige kapitaler har værdi i samfundet på et bestemt felt eller har effekt på nogle af de andre felter, kan de alligevel opdeles hierarkisk, hvor især den økonomisk kapital, er den øverst rangerede. Det overtrumfer med andre ord de andre kapitaler i sidste instans. Det skyldes ifølge Bourdieu blandt andet fordi, at økonomisk kapital giver et bedre kontrol over grupperes reproduktion, men også fordi at arbejdstid er moderen til tilegnelse af enhver form for kapital.

Derudover er kapitalformer, der bliver anset som værdifulde i samfundet afhængig af tid og sociale kontekster, da kapitalformerne bliver til i takt med tilblivelsen af de forskellige og oftest nye felter, hvorfor man kan sige, at de er under konstant udvikling. Det der fx blev anset som en værdi kompetence for 50 år siden, bliver ikke nødvendigvis set som noget værdifuldt idag(Harrits, 2017, 33).

Doxa

Alle sociale felter har pr. Definition nogle regler, som individerne i feltet må acceptere. Disse regler kalder Bourdieu for feltets *doxa*. Begrebet henviser til de ofte uudtalte præmisser i feltet som bliver taget for givet og ikke står til diskussion, hvilke individer i feltet handler efter og som skaber mening i feltet(Bourdieu, 1980/90; Wilken, 2007, s.50-51). Kun de der acceptere feltets doxa, kan være med i kampen. Der findes legitime og illegitime måder at udføre kampe på i feltet, hvor doxa kan ekskludere dem, der ikke overholder feltets spilleregler(Wilken, 2007, s. 53). Det er en naturligt doxa på en skole at man fx har mødepligt. Har man fx for højt fravær, risikere man at blive smidt ud. Feltets doxa har dermed funktionen, der bestemmer, hvem der er in-og ekskluderet i feltet.

Symbolsk vold

Begrebet bliver defineret som "magten til at få en given virkelighedsforståelse til at fremstå som objektiv og sand, uden at det er klart for de involverede, at der er tale om en vilkårlig virkelighedsforståelse". Symbolsk vold er dermed ikke fysisk vold, men en slags mild vold, der ikke er til at få øje på. Hverken den der udøver symbolsk vold eller den, det bliver udøvet på er nødvendigvis klar over, at der er tale om magtudøvelse (Wilken, 2007, s. 80-81).

Ifølge Bourdieu er symbolsk vold betegnelse for den mekanisme, der får individer til at acceptere de samfundsmæssige struktur, hvor end de er placeret i det. Det er igennem navngivning og klassificering, at magthaverne kan få borgerne i samfundet til at tro på bestemte virkelighedsforståelser, og dermed se bort fra alternative forståelser, og som dermed reproducere og fastholder de eksisterende magtpositioner (Bourdieu, 1979, s. 479; Wilken, 2007, s. 81). Doxa spiller en væsentlige rolle, hvad angår accept af individers position i samfundet, da disse regler i felter i det sociale rum forstås af agenterne som naturlove.

Måden symbolsk vold bliver formidlet på er det Bourdieu kalder for "pædagogisk handling". Det vil sige alle de instanser og institutioner i samfundet, der formidler informationer og viden om samfundets indretning. Disse instansers rolle er, at overlevere samfundets dominerende kultur, og dermed negligere og se bort fra de undertrykkes kultur. Skoler, universiteter, medierne, domstolene, staten. I alle disse institutioner overleveres information om, hvordan den ideale samfund bør se ud.

Når pædagogisk handlingens indhold og dens sanktioner bliver anerkendt det økonomiske og symbolske marked, er handlingen dermed legitimeret. Fx hvis man opdrager sine børn med værdier, der ikke er velanset i den bredere samfund, kan samfundets institutioner underkende forældrenes autoritet (Ibid.).

Til trods for at skolen skal øge alle børns muligheder til senere i livet samt fremme mobiliteten, mener Bourdieu, at den måde skolen er indrettet på, forekommer udbyttet mest til de elever der i forvejen har indsigt i den kulturelle kodeks, som skolen anvender (Ibid.). Det vil sige, at skolens pædagogisk handling gavner de elever, der allerede kommer fra familier med højt kulturel kapital. Dermed favorisere og belønner skolen elever med bestemte karaktertræk og bestemte egenskaber bliver mere værdsat end andre. Når strukturen i børns habitus er i overensstemmelse med den dominerende kultur i samfundet, vil det være lettere for dem at klare sig og dermed leve op til skolens værdier og krav (Ibid.). Ikke vestlige børn og

unge kommer ofte fra familier, hvis kulturelle kapital ikke bliver anset som værende foreneligt med dominerende kultur, hvorfor det kan siges, at strukturen i deres habitus ikke stemmer overens med den dominerende kulturs.

Uddannelsessystemet spiller en særlig rolle ift. udøvelsen af symbolsk vold. Alle har ret til at uddanne sig i de vestlige lande. Alle har dermed lige adgang til samfundets kulturelle kapital. Uddannelsessystemet har til opgave at sikre, at selvom man er født i en fattig familie, har man stadig muligheden for at tilegne sig en kulturel kapital. Men jo større lighed der er mellem børns opdragelse der hjemme og de værdier, de møder i praksis, des mere øges chancen for at de vil tage godt imod den kulturelle kapital, som bliver formidlet i uddannelsessystemet(Bourdieu, 1984/93, s. 178; Wilken, 2007, s. 85).

Kritik af Bourdieu

Den overvejende del af kritikken af Bourdieus teori retter opmærksomheden mod hans syn på strukturalisme, hvor individerne i samfundet ikke har muligheden for at handle eller vælge. Kritikken bunder i, at det strukturalistiske fylder mere end det konstruktivistiske i hans teori. I Forlængelse af den kritik har teorien svært ved at forklare socialforandring. Teorien har derfor svært ved at give et kvalificeret bud på, hvordan nogle mennesker kan bryde med familiens sociale arv, da menneskets habitus er udformet af ydre strukturer.

Ydermere synes det lidt sløret, hvorledes de objektive strukturer, der former mennesket som individer, bliver til, samt hvordan dette kan forandres(Järvinen, 2007, s. 363;).

Derudover kritiseres Bourdieu for, at lade fordelingskampens logik dominere alle de andre felter, hvor individet bliver fremstillet som egennytte maksimerende i alle aspekter af livet. Kritikkerne mener, at social interaktion ikke alene og udelukkende kan forstås som en positionskamp, hvorfor et skarpere skelnen mellem fordelingskampen og den praktisk kamp havde været nødvendigt(Lykkeberg, 2006).

Guy Standing - Prekariatet

I det følgende afsnit vil der være en redegørelse af Guy Standings *prekariat*-begreb. Hensigten med teorien er, at se hvorvidt de ikke vestlige mænd kan ses som en del af *prekariatet* eller har udsigter til ende ud i *prekariatet*. Indledningsvist i afsnittet vil der være lidt

baggrundsviden om Guy Standing. Dernæst vil prekariat-begrebet blive defineret, for på denne måde at kunne vurdere i analyseafsnittet, hvorvidt disse mænd er en del af det såkaldte prekariat.

Guy Standing er en engelsk sociolog ansat som professor i udviklingsstudier i School of Oriental and African studies hos Londons universitet. Derudover er han en anerkendt samfundsanalytiker og debattør. Han udgav bogen "*the precariat: the new dangerous class*" i 2011, som i 2017 blev udgivet på dansk oversættelse med titlen "*Prekariatet*". I bogen argumenterer Guy Standing for at en ny klasse er under udvikling, som resultat af den neoliberale økonomi og globaliseringen, der har øget uligheden, og har bevæget verden hen imod et mere åbent og fleksibelt arbejdsmarked, hvor klasser ikke forsvandt, men derimod dukkede der en ny og mere fragmenteret klassestruktur op (Standing, 2017, s. 22). Argumenterne bliver underbygget med det stigende antal mennesker rundt omkring i verden, der arbejder under forholdsvis usikre arbejdsvilkår (Grøndahl, 2017). Migranter udgør en stor del af prekariatet (Standing, 2017, s. 175).

Betydning og afstamning af begrebet

Begrebet *prekariat* er en sammenstøbning af de første stavelser af det engelske ord *precarious*, som på dansk kan oversættes til prekær/usikkert, og det sidste af ordet *proletariat*, der ifølge marxistisk teori er betegnelsen for en ejendomsløs klasse. Den ejendomsløse klasse består af borger, der ser sig nødsaget til at sælge deres eneste aktiv, nemlig deres arbejdskraft til kapitalisterne (ibid.). Begrebet blev først introduceret af franske sociologer i 1980'erne om midlertidigt eller sæsonbetonet arbejdskraft. Guy Standing bruger begrebet anerledes, men arbejdstagerens midlertidige stilling er et kendetegnende element ved prekariatet, idet kontrakter på midlertidigt arbejde ikke er det samme som at arbejde midlertidigt (Standing, 2017, s.26).

Klassestrukturen

Guy Standing opdeler klasserne i samfundet i syv forskellige grupper. Øverst finder vi *eliten*, der udgøres af en lille gruppe, men til gengæld meget rige verdensborger. Under dem kommer de *månedslønnede*, der udgøres af borger med fastansættelser i store firmaer, statslige

instanser og den offentlige administration. Nogle i denne gruppe håber på at blive en del af eliten, men langt de fleste i denne gruppe nyder fordelene ved deres stillinger med firmagoder, betalte rejser, pensionsopsparingen osv. Den næste gruppe i hierarkiet er dem Guy Standing kalder for *Profnikere*. Begrebet er en sammenstøbning af professionel og teknikere. Gruppen består af borger, der arbejder som selvstændige, konsulenter og sælger. De er b.la. kendetegnet af at tjene høje honorarer. Under dem finder vi en kerne af borger med manuelt arbejde også kaldet arbejderklassen. Det var arbejderklassens behov, der var grundlaget for dannelsen af velfærdsstaten (Standing, 2017, s.24). Under ovenstående fire klasser finder vi prekariatet. Under prekariatet finder vi de arbejdsløse og de udstødte. Da det er prekariatet, som er undersøgelsens hovedfokus vil der blive gået i dybden med denne gruppe, og derfor vil der ikke blive redegjort yderligere for de øvrige grupper længere nede i hierarkiet.

Prekariatet

Prekariat er betegnelse for den ny klasse af mennesker, der er i udvikling i samfundet. Det er mennesker, der er på sidelinjen af arbejdsmarkedet uden lyse udsigter til fast job, stabil løn eller karriere muligheder.

"Under disse fire grupper er det voksende 'prekariat', flankeret af en hel hær af arbejdsløse og en gruppe af sociale tabere i frit fald, der lever af samfundets bundskrab"(Standing, 2017, s.24).

Prekariatet er kendetegnet af at have arbejde uden fastansættelser, men med skiftende og løse jobs for at få dagligdagen til at løbe rundt. Derfor har de som regel ikke mulighed for at spare op til pension eller få løn fx under sygdom. Borger sammensætningen i prekariatet udgøres overvejende af unge i ufaglærte midlertidige jobs. Der er som sådan ikke noget galt i at have et midlertidigt job, så længe det er noget man selv har valgt, men det bliver ifølge Guy Standing først problematisk, når det globale økonomiske system gør det påkrævet for mange mennesker at have midlertidig jobs. Deltids ansættelser og midlertidig jobs er en vej ind i prekariatet, da disse former for ansættelser ifølge Standing er en indikator for, at en persons job ikke har udsigter til gode karrieremuligheder(Standing, 2017, s. 37).

Medlemmer af *prekariatet* kan dog også være flygtninge / migranter, der må nøjes med dårlig betalt jobs og de usikkerheder, der må være forbundet med deres respektive jobs. Det kan også være den højt uddannede, som må arbejde som frivillig, freelancer eller hele tiden søger efter nye jobs. Prekariatet består af alt fra den ufaglærte cafemedarbejder, vikarer til akademikere(Standing, 2017, s.34).

Medlemmerne i gruppen kan have forskellige baggrund, men har tilfælles at de må leve med den ekstreme usikkerhed samt manglen på muligheder for at gøre karriere i fremtiden. De har en fælles oplevelse af, at deres arbejde er et redskab til overlevelse. En særdeles god kendetegn er, at det er forholdsvis nemt for arbejdsgiveren at udskifte borgerne af denne gruppe fra det ene job til det andet , alt efter markedets behov og efterspørgsel(Grøndahl, 2017).

”Det består af mennesker, hvis tillid til stat eller kapital er minimal, hvilket gør dem helt eller ulig de månedslønnede. Og det har ingen af proletariatets sociale kontrakter, der garanterede sikkerhed på arbejdsmarkedet til gengæld for underordning og tilfældig loyalitet, den uskrevne aftale, der ligger til grund for velfærdsstaterne”(Standing, 2017, s.25).

Standing går så vidt som at kalde prekariatet som ”andenrangsborger”. Andenrangsborger har på den ene eller anden måde begrænsede rettigheder end statsborger. Det kan derfor også overføres til virksomhedsniveau, hvor de fastansatte har en indirekte stemmeret og indflydelse på beslutninger og praksis i virksomheden, mens vikarer, midlertidige arbejdere og afløsere kan betragtes som andenrangsborger med få goder og rettigheder(Standing, 2017, s.34-35).

Som det fremgår af ovenstående er medlemmer af prekariatet bestående af mennesker med vidt forskellige baggrund, og derfor er en nærmere definition nødvendigt. Et enkelt identificerede træk er ikke nok til at sige, at en person tilhører *prekariatet*. Guy Standing definerer prekariatet til at omfatte mennesker, der mangler nedenstående syv slags arbejdsrelateret sikkerhed. Boksen viser det, som socialdemokrater, arbejderpartier og fagbevægelsen efter anden verdenskrig arbejdede for som en vigtig element i deres dagsorden. *Prekariatet* er dårligt stillet i samtlige syv punkter(Standing, 2017, s.29).

Tabel 2

Industrielle borgerrettigheder for sikkerhed på arbejdsmarkedet

Arbejdssikkerhed – Tilstrækkelige muligheder for at få en indkomst. På makroplan svare dette til en regerings mål om 'fuld beskæftigelse'.

Ansættelsessikkerhed – Beskyttelse mod vilkårlig fyring, regulering af ansættelse og opsigelse, påbud om bøder til arbejdsgivere, der ikke overholder regler og så videre.

Jobsikkerhed – Evne til og mulighed for at bevare sin niche i ansættelsen, plus forhindringer for udvanding af kompetencer, samt muligheder for at komme 'opad i systemet', hvad angår status og indtægt.

Arbejdssikkerhed – Beskyttelse mod arbejdsulykker og sygdom, for eksempel via sikkerhedsforskrifter, arbejdsmiljølove, hviletidsregler, regler for urimelige arbejdsopgaver, aftenarbejde for kvinder, såvel som kompensation i forbindelse med uheld.

Kompetenceudviklingsikkerhed – Mulighed for kompetenceløft gennem oplæring, medarbejder kurser med videre, såvel som mulighed for at gøre brug af sine kompetencer.

Indtægtssikkerhed – Garanti for en tilstrækkelig og stabil indtægt, beskyttet via for eksempel regler om minimumsløn, lønindekser, omfattende socialt sikkerhedsnet, progressiv beskatning for at mindske uligheden og supplere lavindkomsthusholdninger.

Repræsentationssikkerhed - En fælles stemme på arbejdsmarkedet via for eksempel uafhængige fagforeninger med strejkeret.

(Standing, 2017, s. 29)

Udover job usikkerhed er indkomstmønster et andet definerende træk, som adskiller *prekariatet* fra de øvrige grupper. Dette kan bedst illustreres ved hjælp af 'social indtægt', der viser, hvad folk ville forvente at modtage, hvis de var i nødens stund. Standing deler social indtægt op i seks kategorier. Det første er egenproduktion, som kan være alt fra mad, varer eller tjenesteydelser. Det kan være noget man dyrker i sin have eller koloni have. Det er alt, der produceres for egen forsyning, uanset om det bliver spist, byttet, solgt eller brugt. Det næste element er penge eller betaling for ens arbejde. Det tredje er, hvad man kan forvente af hjælp til forsyning af familie eller lokalsamfundet. Det fjerde er ydelser fra arbejdspladsen, der tildeles medarbejderne. Det femte er velfærdsydelser fra staten i form af

kontanthjælp, socialhjælp eller andet understøttelse. Til sidst er der udbytte af opsparing og investeringer(Standing, 2017, s. 30).

”Samlet set kan man definere prekariatet som mennesker, der ender i utrygge arbejdsforhold, der sandsynligvis ikke vil hjælpe dem til at etablere en attråværdig identitet eller attråværdig karriere”(Standing, 2017, s.39).

Hver af disse kan yderligere deles op i underkategorier. Fx kan lønnen være fast over en længere periode, men den kan også være varierende og fleksibelt. Fastløn er fx mere forudsigelig og værdifuld end løn der afhænger af produktionen. Ydelser fra staten kan også deles op i underkategorier som universelle, statsborgerskabsrettigheder, forsikringsydelser, a-kasse ydelser, der er afhængig af ens tidligere betalinger. Det er manglen på støttemuligheder, når der er brug for det, manglen på sikre og stabile ydelser fra arbejdsgiveren og manglen fra private investeringer, som supplerende indtjening, der gør prekariatet mere sårbart end de andre grupper i samfundet(Standing, 2017, s.31-32).

Et yderligere særkende ved prekariatet er deres manglende *identitet* på arbejdsmarkedet. De sidder som regel i stillinger, hvor der ikke er mulighed for at gøre karriere. Der er ikke fremtid i det, de laver. Det er stillinger, der er præget af at være traditionsløse, og medlemmerne af prekariatet har en følelse af ikke høre til nogen erhvervsmæssig gruppe. De føler ej heller, at de høre til et arbejdsfælleskab. Medlemmerne af prekariatet får ikke mange tillidsforhold gennem deres job. De savner selvtillid og savner at blive værdsat for deres arbejde.

Indvandrere og flygtninge

Indvandrere og flygtninge udgør en forholdsvis stor del af prekariatet, og samtidig en af årsagerne til prekariatets vækst . Det er hovedsagligt de illegale migranter, der er de mest sårbare i forhold til arbejdsmarkedet. De er billig arbejdskraft, og kan blive fyret og udvist af landet, hvis ikke gør, som der bliver sagt. Da de opholder sig ulovligt i et land, har de dermed pr. Automatik ikke de samme rettigheder som landets statsborger, og derfor er de heller ikke omfattet af nogen sikkerhedsnet, hvorfor de er nødt til finde i lavtløn og elendige arbejdsvilkår.

Et andet vigtig bidrag i væksten er studerendes mobilitet fra et land til et andet land. Når de flytter til et andet finder de sig oftest i, at arbejde for lavt løn og under dårlig arbejdsforhold. Et tredje vigtig element er, at der gennem historien aldrig har været så mange flygtninge og asylansøger, som der er i dag. Krige og konflikter driver dem fra deres hjemmeland mod fred og ønske om et bedre liv mod andre lande. Et stort andel ender i en ond spiral af social og økonomisk usikkerhed(Standing, 2017, s.180). Da indeværende undersøgelse har fokus på gruppen af ikke-vestlige mænd, som er født eller delvist opvokset i Danmark, er det opfattelsen, at de hverken opholder sig illegalt eller passer til nogle af de andre træk, der er kendetegner gruppen af migranter. De er fx ikke nødt til at finde sig i lavtløn eller dårlig arbejdsvilkår. Det er opfattelsen, at de har samme rettigheder som landets statsborger.

Standing fremhæver flere steder i sin bog, at prekariatet er ikke det samme som arbejderklassen. Denne påstand har mødt kritik fra adskillige marxistiske økonomer og sociologer, der påstår at Standing overdriver prekariatets særtræk, og at det Standing betegner som prekariatet i bund og grund er en udsat gruppe af den moderne arbejderklassen. De mener at Standing ikke fører bevis for at prekariatet ikke blot er en del af arbejderklassen.

Metode:

I dette afsnit vil der blive redegjort for specialets metodiske tilgang. Afsnittet vil indledningsvis begynde med undersøgelsens videnskabsteoretiske ståsted. Dernæst vil undersøgelsens dataindsamlings metode blive beskrevet. Derefter vil undersøgelsens metode samt udvælgelse af respondenter blive beskrevet. Til sidst i afsnittet vil der være noget om reliabilitet og validitet.

Videnskabsteoretisk tilgang

Specialets videnskabsteoretiske tilgang til dataindsamling tager afsæt i fænomenologien, mens i analysedelen vil bære præg af konstruktivisme. Den verden som de ikke-vestlige mænd oplever beskrives, men bliver også fortolket gennem det udvalgte teori for at øge forståelsen for et fænomen som uddannelse, for derigennem at kunne besvare problemformuleringen på en fyldestgørende måde.

Den fænomenologiske tilgang kan siges at være den bedst egnede måde at få besvaret problemformuleringen på. Med den fænomenologiske tilgang sætter jeg min forhåndsviden i parentes og forstår informanternes udsagn som det rigtige. Forskeren skal lade informanterne tale mest muligt og blive mere modtagelig for informanternes information. Kvale & Brinkmann udtrykker det således:

“fokus er på bevidsthed og livsverden, åbenhed over for interviewpersoners oplevelser, afgørende vægt på præcise beskrivelser, forsøg på at sætte forhåndsviden i parentes og en søgen efter invariante essentielle betydninger i beskrivelserne” (Kvale & Brinkmann, 2009: 70)

Forskeren skal altså fokusere på det levede liv som det leves. Fænomenologer har troen på, at man kan beskrive virkeligheden, som den er, og forskeren kan beskrive den objektivt. Informanternes livsverden er vigtig for at kunne besvare spoliaets forskningsspørgsmål, men det er nødvendigt at lave en teoretisk fortolkning for at få en dybere og øget forståelse for fænomenet.

Udover fænomenologien har jeg valgt at tage afsæt i socialkonstruktivisme. Informanternes opfattelse af uddannelsessystemet bliver i dette videnskabsteoretiske optik anset som værende socialkonstruktion, som i mere eller mindre grad er betinget af informanternes kulturelle og strukturelle dispositioner. Man kan ifølge denne teori ikke sige, at noget sandt eller falsk eller det ene måde at leve på er bedre end en anden. Der er ikke en endegyldig sandhed, men der vil altid flere perspektiver på en sag. Konstruktivister er af den holdning, at alle de ting vi godtager som sandheder, er noget vi er blevet enige om i samfundet eller den kultur man kommer fra. Eksempelvis opfattes uddannelse af de fleste etniske danskere som nødvendigt og naturligt for at klare sig godt i livet, mens minoriteter fra bestemte kulturer kan se anderledes på det.

Til at fortolke forholdet mellem subjektet og objektet anvendes Bourdieus teori. I det følgende afsnit vil der blive redegjort for socialkonstruktivismen og dennes forbindelse til indeværende undersøgelse.

Social konstruktivismen

Et socialkonstruktivistisk holdning i forhold til et bestemt fænomen vil hævde, at det pågældende fænomen, der til under normale omstændigheder bliver anset som værende naturligt, i realiteten er menneskeskabt og bærer præg af at den er skabt af mennesket. Fænomenet er formet og bærer præg af menneskelig interesser. Et eksempel her på kunne være raceforskelle inden for menneskearten. Det er traditionelt set blevet brugt til at retfærdiggør forskelsbehandling, lige fra apartheid til den fysiske udryddelse af bestemte racer fx nazisternes udryddelse af jøder under anden verdenskrig. En socialkonstruktivist ville hævde, at raceforskelle er det pure opspind, da agendaen om raceforskelle er produktet af bestemte ideologier og har til hensigt at tjene disse (Collin & Køppe, 2014, s. 419-420). Et andet eksempel er, som der indledningsvist blev påpeget af Laura Gilliam, at når lærerne forestiller sig, at elever med sort hår har en tendens til at lave ballade, er lærerne udefra en socialkonstruktivistisk perspektiv medvirkende til at lære disse drenge, at de ikke egner sig til skolen. Lærerne konstruere så at sige sandheder.

Socialkonstruktivister er af den opfattelse, at fænomener i verden ikke er autonome eller naturgivne, men i stedet skabt af mennesket. Når et fænomen bliver udpeget som socialkonstruktivistisk ligger der implicit en opfordring til at ændre det eller kaste et kritisk blik over det. Som det fremgik af eksemplet med raceforskelle, kan forskelle mellem mennesker elimineres, hvis vi ophæver diskrimination. Ved at kaste et kritisk blik på årsagerne til det forholdsvis lave repræsentation af ikke-vestlige mænd i uddannelsessystemet kan undersøgelsen belyse, hvad dette egentlig skyldes for på denne måde, at se hvordan dette eventuelt kan blive ændret. Ved at kritisk vurdere et fænomen, kan konstruktivisme i dette aspekt ses som stræben efter, at demaskere et fænomen. Dette kritiske vurdering er en vigtig element af socialkonstruktivismen(Ibid.).

Der findes flere forskelligartede former for socialkonstruktivisme. Denne undersøgelse tager udgangspunkt i den erkendelsesteoretiske / epistemologisk konstruktivisme. Det vil sige det er den erkendelse af et fænomen som er social konstrueret, hvilke betyder, at erkendelsen i ringe grad er formet af sin genstand, men snarere af den sociale kontekst for erkendelsesprocessen(Jakobsen, Rasmussen & Nedergaard, 2015, s. 326). Der findes ting i vores verden, der kun har værdi kun fordi vi er blevet enige om det.

Det udvalgte videnskabsteoretiske udgangspunkt går ydermere godt i tråde med Bourdieu, i det han er af den holdning, at fænomenologien alene i sig selv ikke giver et godt indsigt i vigtige samfundsforhold, da det udelukkende er informanternes subjektive holdninger. Han mener derfor at man ikke opnår en fuldforståelse af et fænomen, hvis man kun tage udgangspunkt i informanter, men man skal derimod stræbe efter at forklare informantens subjektive holdning og den sociale virkelighed. Med dette trækker Bourdieu sig væk fra fænomenologien. Den position individet befinder sig i feltet, er afgørende for individets oplevelse af virkeligheden. De samfundsmæssige struktur og positionen i de forskellige felter er med til at definere individers muligheder og hvad de kan opnå. Teoriens opgave ifølge denne videnskabsteoretiske ståsted er at formulere udsagn, der skal hjælpe os med at afdække denne virkeligheds objekter og relationer (Esmark, Laustsen, & Andersen, 2005). Guy Standings teori går ligeledes godt i tråde med undersøgelsens socialkonstruktivistiske tilgang, idet Standing med sin subjektivistisk perspektiv mener, at det er individets subjektive strukturer, der konstruerer sandhederne om omkring individet, især på arbejdsmarkedet.

Den konstruktivistiske tilgang i undersøgelsen vil komme til udtryk i analysedelen ved brug af Bourdieus teori, når informanternes svar bliver fortolket igennem hans teoretiske begreber. Med de social konstruktivistiske briller forstår jeg informanternes livsverden som en socialkonstruktion, der i vidt omfang er betinget af informanternes strukturelle og kulturelle placering i feltet. Det sker med en erkendelse af, at uddannelse ikke nødvendigvis er den rigtige eller den forkerte vej at gå, men at informanternes holdninger til fænomenet i højt grad er konstruerede udefra de struktur, som de befinder sig i. Konstruktivisme vil derfor særligt komme til udtryk, når der analyseres på informanternes objektive strukturer og de subjektive strukturer. *Habitus* spiller en særlig rolle, da habitus forklarer, hvordan individets ydre strukturer er blevet til individets indre strukturer, der i højt grad er medbestemmende til individets måde at opfatte, handle og agere på i den sociale verden.

Undersøgelsens dataindsamlingsmetode er i godt tråde med den fænomenologiske og socialkonstruktivistiske tilgang som udgør undersøgelsens videnskabsteoretiske position . Der vil i interviewene være præget af fænomenologien, hvor der søges om præcise beskrivelser af, hvordan et fænomen som uddannelse opleves af undersøgelsens informanter, mens det

socialkonstruktivistisk aspekt vil komme til udtryk, når forskeren laver en teoretisk fortolkning af informanternes oplevelser for at fremme forståelsen til årsag og effekt relationer.(Brinkmann & Tangaard, 2010, s. 31.).

Forskningsdesign: Komparative casestudier

Undersøgelsens forskningsdesign er komparative casestudier(Andersen et. Al., 2012, s.85).

Denne undersøgelse beskæftiger med i alt seks enheder, hvor formålet er at undersøge og sammenligne disse seks enheder for at kunne sige noget om sammenhængen mellem enhederne og fænomenet uddannelse. Ved netop at stille de to grupper overfor hinanden kan det åbne op for aspekter og nuancer, som ellers ikke havde været tydelige. Med de forholdsvis få undersøgte enheder har casestudiet et ønske om, at kunne sige noget om generelle sammenhænge.

Betegnelserne case og enhed bruges ofte synonymt. I litteraturen defineres en enhed som et fænomen, der er afgrænset rumligt. En enhed, der bliver observeret på et givent tidspunkt i et givent kontekst udgøre en case(ibid.). I dette undersøgelse svarer det til, at de ikke vestlige mænd er undersøgelsens enheder, og Aarhus kommune udgøre en case. Hvert enkelt enhed undersøges for på denne måde at kunne sige noget om det aggregerede niveau.

Dataindsamlings metode

Der vil i det følgende afsnit blive redegjort for undersøgelsens metodiske tilgang samt en redegørelse af metoden for empiri indsamlingen.

Undersøgelsen tager udgangspunkt i de ting jeg har fundet i avisartikler og tidligere undersøgelser, og dernæst har jeg fundet teorier, der er bedst kvalificerede til besvarelse af problemstilling, hvorfor det kan siges, at undersøgelsen har et induktiv tilgang(Andersen et.al., 2012, s.73-74). Med den induktive tilgang forsøger jeg at finde mønstre i informanternes udsagn for denne måde at kunne sige noget om generel sammenhæng.

For at besvare undersøgelsens problemstilling er der udarbejdet *kvalitative interviews* med seks ikke-vestlige mænd i alderen 18-30 år. Interviewene vil blive gennemført udefra det man i litteraturen kalder for det *semi-strukturerede interview*. Interviewtypen er den individuelle interview, hvor informanten har mulighed for at uddybe sine synspunkter, ligesom der kan stilles private og fortrolige spørgsmål (Andersen et.al., 2012, s.149; Brinkmann & Tangaard, 2010, s. 37).

Interviewet er den mest udbredte forskningspraksis inden for human- og samfundsvidenskaberne, fordi det er en af de vigtigste og mest effektive måder at forstå vores medmennesker på. Formålet med interviewene er at få indsigt i informanternes livssituation, oplevelser, holdninger og livshistorier. Med interview som metode har man mulighed for at gå mere i dybden frem for bredden, og på denne måde kan få mere at vide om mindre. De ikke-vestlige mænd bliver interviewet, fordi forskeren er interesseret i at høre om deres oplevelser af et fænomen som uddannelse ud fra deres position i feltet. Interviewet som forskningsmetode kombineret med undersøgelsens teori og videnskabsteori giver mulighed for, at finde frem til årsager og effekter for mændenes valg og fravalg af en uddannelse (Brinkmann & Tangaard, 2010, s. 29-31).

Det semi-strukturerede interviewguide og bearbejdning af data

Interviewformen er det semi-strukturerede interview, hvor interviewet er en slags interaktion mellem forskeren og interviewpersonen. Til interviewet er der udarbejdet og planlagt et par spørgsmål inspireret af undersøgelsens teori samt forskerens forhåndsviden. Med Interviewguiden har forskeren en nogenlunde fast og styrende ramme for interviewets forløb, men med den semi strukturerede interviewform har man samtidig mulighed for at stille uddybende spørgsmål. Derudover er en anden fordel, at informanterne kan bevæge sig udenfor interviewguidens rammer, for på denne måde at give nogle værdifulde besvarelser som ikke fremgår af interviewguiden (Brinkmann & Tangaard, 2010, s.37).

Interviewguiden er i overordnede træk ens for både dem der er i gang med en uddannelse eller har en uddannelse, og dem der ikke har andet uddannelse end grundskolen. På denne måde øges sammenligneligheden. Spørgsmålene i interviews er langt hen ad vejen ens, men der vil dog være mindre afvigelser i nogle af spørgsmålene for hhv. dem der læser og dem der ikke gør. Et eksempel på afvigelse i spørgsmål i interviewguiden kunne være, "hvordan kan

det være du har valgt at påbegynde en uddannelse” og ”Hvorfor har du valgt ikke at påbegynde / gennemføre en uddannelse”. Interviewguiden vil fremgå af bilagene.

Inden hvert interview indledtes, har jeg gjort informanten opmærksom på, at interviewsene optages som fil for at bevare ægtheden i interviewet, men også for at få informantens samtykke. Alternativet ville være at man skrev noter ned, hvilket kan bunde i egen fortolkninger.

Samtlige interviews er optaget som lydfil, og dernæst er det optagede materielle blevet transskriberet for at reducere materialet, men også for at skabe et bedre overblik over fundet, og samtidig er det ved hjælp af transskriberingen mere overskueligt, at udvælge de udtalelser, som er relevant for undersøgelsen. En anden fordel ved transskriberingen er, at man kommer dybt ind i materialet, hvor der under transskriberingen kan opstå gode ideer til analysen afsnittet. Jeg har valgt kodning som teknik til at reducere transskriberingsmaterialet. På denne måde skaber et bedre overblik over materialet. Helt specifikt har jeg tilføjet kommentarer de steder i det transskriberede materiale, hvor der er enslydende udtryk, temaer og mønstre. Jeg har i alt identificeret fire temaer, som vil fremgå af analysestrategi afsnittet.

Der kan ofte være ufuldendte sætninger i talsproget, og steder, hvor man vender tilbage til uafsluttede sætninger, hvilket besværliggøre, hvor punktummer og kommaer skal sættes. Som følge af dette kan en del af informationen gå tabt. Fyldeord som ”mmh” og ”øhh” vil blive undladt at blive transskriberet, i det interviewet er semi struktureret og dermed lidt uformelt, hvorfor fyldeord som ovenstående kunne forestilles at forekomme en hel del. Der er valgt et enkel transkriptionsstrategi, hvor det afgørende har været at ”fastholde meningsindholdet i det sagte”(Brinkmann & Tangard, 2010, s. 43).

Udvælgelse af informanter

I dette afsnit redegøres der for processen omkring udvælgelse af informanter samt hvordan kontakten til informanterne er blevet etableret.

Interview som metode er blandt andet valgt, fordi jeg hellere vil i dybden med få interviews frem for bredden, som samtidig gør det muligt at vide mere om mindre I kvalitative

undersøgelser udvælges informanter oftest på baggrund af den formålsbestemte strategi (Andersen, Hansen & Klemmensen, 2012, s.161). Der er tale om en strategisk og teoretisk udvælgelse af informanter på grund af deres relevans i forhold til besvarelse af problemstillingen. Strategisk udvælgelse vil sige, at man udvælger informanter, fordi de er relevante for forskningsspørgsmålet på baggrund af deres egenskaber og kvalifikationer. Litteraturen på området anbefaler, at *"man bør vælge de personer, som giver det størst mulige indblik i det undersøgte emne – eller dem du kan lære mest af"*. (Andersen, et.al., 2012, s. 161).

De strategiske kriterier for udvælgelse af informanter i indeværende undersøgelse er, at informanterne er mænd i alderen 18-30 år, har et ikke-vestligt baggrund, har gået i folkeskole i Danmark, har gennemført en uddannelse efter grundskolen, er under uddannelse, eller har helt fravalgt uddannelsesvognen, og har dermed ikke gennemført andet uddannelse end grundskolen. Der i alt foretaget seks interviews med henblik på at skabe variation. To ud af undersøgelsens i alt seks af informanterne er i gang med en uddannelse, en har netop afsluttet elektriker uddannelse mens de øvrige tre har ikke andet uddannelse end grundskolen. Kriteriet for alderen er valgt, fordi som 18 årig har de fleste afsluttet grundskolen, og er enten påbegyndt en ungdomsuddannelse eller har valgt at lade være, mens jeg har sat 30 som maksimum, fordi nogle påbegynder en uddannelse op til 12-15 år efter grundskolens afslutning.

Udvælgelse af informanter kommer delvis af *snowball-strategien* og *bekvemmelighedsstrategien* (Andersen, et.al., 2012, s.163-164). Det først kontakt med hver af de to forskellige grupper startede med Bekvemmelighedsstrategien, som går ud på, at forskeren tager kontakt til de personer, som han/hun har let adgang til. Dette skete blandt andet ved brug af min facebook profil, hvor jeg skrev til forskellige venner fra min venneliste, der kunne passe ind i undersøgelsens formålsbestemte strategi ift. Udvælgelse af informanter. Idet man kender informanterne kan det have en påvirkning på deres svar og dermed kan det have påvirkning på undersøgelsens reliabilitet og validitet. Derfor ville det være mere oplagt, at interviewe nogle man ikke kender. De næste interviews blev etableret som følge af snowball-strategien, der i sin enkelthed går ud på, at interviewereren spørger allerede interviewede personer om han kan henvise til andre, der kan være relevant at tale med.

Undersøgelsen omfatter kvalitative interviews med seks enheder. Antallet af enheder viser, at undersøgelsen er interesseret i at lave dybtgående undersøgelse af de enkelte enheder. Dette

giver samtidig mulighed for at lave en direkte sammenligning enhed for enhed.(Andersen, et.al., 2012, s.75). Tre af undersøgelsens enheder hører ind under kategorien *under uddannelse / færdig med en uddannelse* og de øvrige tre enheder, hører til gruppen *uden andet uddannelse end folkeskolen*.

Informanter i undersøgelsen er følgende:

- **Bilag 1:** Ahmad, 26 år, kandidat studerende på Aarhus BSS
- **Bilag 2:** Ali, 23 år, nyuddannet elektriker
- **Bilag 3:** Salam, 25 år, kandidat studerende på Aarhus BSS
- **Bilag 4:** Hame, 26 år, har ikke andet uddannelse end folkeskole, arbejder som frisør
- **Bilag :** Nader, 30 år, har ikke andet uddannelse end folkeskole, arbejder som Taxachauffør
- **Bilag 6:** Amange, 30 år, har ikke andet end folkeskole, arbejder som taxachauffør

Samtlige informanter er valgt med henblik på at bidrage med deres begrundelser for valg eller fravalg af uddannelse, således vi på bedstevis kan besvare undersøgelsens problemstilling. De to forskellige grupper af informanter er valgt med henblik på at få et indblik i, hvilke kapitalformer der har betydning når de bevæger ud i uddannelsesfeltet således vi kan få et nuanceret indsigt i emnet. Informanter, som ikke har andet uddannelsesbevis end folkeskolen, er alle i job, hvilke muliggøre at anvende Guy Standings prekariat begreb.

Forskningskriterier: validitet og reliabilitet

Undersøgelser skal opfylde en række kvalitetsstandarder for at kunne bidrage til videnskabeligt til at udfylde huller i eksisterende litteratur. Et af de vigtigste elementer i dette henseende er, at videnskabelige undersøgelser skal være gentagelig. Det vil sige undersøgelsen skal være tilrettelagt således, så det er muligt for andre forskere at gentage ens undersøgelsen med nogenlunde samme resultatet. For at sikre, at der er en sammenhæng mellem undersøgelsens teoretiske begreber og det empiriske fund, vil det blive fremhævet i følgende afsnit, hvilke metodiske problemer undersøgelsen kan blive påvirket af.

Validitet betyder gyldighed, og handler om, hvorvidt man faktisk måler det man har til hensigt at måle. For at øge, at der er en sammenhæng mellem teorien og det empiriske fund, har jeg i undersøgelsen ladet interviewguiden være inspireret af teoretiske spørgsmål. Stort set hvert spørgsmål til informanten har et teoretisk undertone. Der er flere fordele i, at lave teoretiske spørgsmål. Først og fremmest sikre man en øget validitet ved at man kobler spørgsmålene til teorien. Det andet fordele er, at man som interviewer har et godt overblik over emner, man gerne vil få besvaret, for til sidst at kunne dele interviewet efter temaer jf. Teorien (Andersen et. Al., 2012, s. 97-102). Det har været et strategisk valg, at interviewe både studerende fra erhvervsuddannelserne og universitetsuddannelser således undersøgelsens får mere kontrast, hvilke samtidig øger validitet. Til undersøgelsesspørgsmålet om arbejdsmarkedstilknytning blandt ikke vestlige mænd er samtlige informanter i fuldtidsjobs. Statistikkerne viser, at en stor andel af denne borgergruppe også er på offentlige forsørgelse. Det kunne ydermere tænkes, at en del i denne borgergruppe har løse ansættelser, deltids eller vikariat funktioner. Jeg var dog i kontakt med to personer, som hverken var i job eller under uddannelse, men var ikke villig til at stille op til et interview. Det havde givet opgaven mere nuance og samtidig øget undersøgelsens validitet, hvis jeg havde inddraget informanter med deltids jobs eller arbejdsløse osv.

Reliabilitet siger noget om man kan opnå de samme resultater ved at gentage målinger af et bestemt fænomen (Ibid.). For at øge reliabilitet i undersøgelsen er der igennem hele opgaven anvendt kildehenvisninger således det er muligt, at spore de indhentede informationer om emnet og dermed gentage undersøgelsen. Ydermere er der i undersøgelsen nøje beskrevet information omkring processen samt kriterier for udvælgelse af informanter, der kan være med til at gøre undersøgelsen mere transparent og dermed øge reliabilitet i opgaven. Noget andet der øger reliabilitet i opgaven er, at flere informanter giver udtryk for samme udfordringer. Her kommer det blandt andet frem at forældrene spiller en afgørende rolle ift. Samtlige informanters valg eller fravalg af uddannelse. Vejledning eller manglen på samme er også et tema som flere informanter beror.

Analyse strategi

I analyseafsnittet vil der blive analyseret på det indsamlede empiri fra undersøgelsens informanter, som omfatter mænd af ikke vestlige herkomst, der enten har / er i gang med en uddannelse udover grundskolen, og gruppen af ikke-vestlige mænd, der ikke har andet

uddannelse end grundskolen. Det indsamlede empiri vil blive tilkoblet undersøgelsens teori for at belyse, hvilke faktorer, der gør, at nogle af de ikke vestlige mænd vælger at studere, mens andre i denne borgergruppe fravælger uddannelsesvognen. Denne komparative metode, som er valgt i undersøgelsen gør det muligt at arbejde med informanternes objektive forståelser, men samtidig tillader forskeren at lave fortolkning af informanternes svar. Den komparative metode tillader, at man kan få øje på andre aspekter og nuancer. Derudover er fordelene at man kan finde mønstre og afvigelser i enheders udsagn (Andersen, et.al., 2012, s.85). Derudover er det i undersøgelsens interesse, at undersøge og vurdere, hvorvidt mændene uden for uddannelsessystemet passer ind under Standings *prekariat* begreb.

Samtlige interviews er optaget på lydfil, og dernæst har jeg transskriberet lydfileerne. Transskriberingen som metode har gjort det muligt, at skabe et bedre overblik over materiellet og på denne måde har jeg kunne drage de vigtigste elementer frem i interviewsene. Der er valgt en helt enkel transkriptionsstrategi, hvor det vigtigste har været, at fastholde meningsindholdet i det sagte. (Brinkmann & Tangaard, 2010, s.43).

Det transskriberede materiale er blevet gennemlæst grundigt op til flere gange med henblik på at identificere enslydende udtryk, temaer og mønstre. (Brinkmann & Tangaard, 2010, s.448). I analysedelen har jeg forsøgt på at være tydeligt omkring, hvornår det er min fortolkning og hvornår det er informantens svar.

For at overskueliggøre temaerne i det indsamlede og transskriberede materiale, er der knyttet kommentar de steder, hvor der er enslydende udtryk eller udtrykkene hænger sammen med det anvendte teori. Denne tematisk kondensering skal bruges til at besvare undersøgelsens problemstilling. De identificerede temaer i undersøgelsen er følgende:

- **Det sociale arv**
- **Vejledning**
- **Uddannelsesfeltet**
- **Arbejdsmarkedstilknytningen**
- **Opsummering temaerne og temaernes relationen til hinanden**

Ovenstående sortering skaber et godt overblik over mit empiri. Hvert enkelt af de ovenstående temaer holdes op imod undersøgelsens problemstilling og teorivalg. Denne

tematisk opdeling giver i analysedelen mig muligheden for at forklare, hvilke variabler eller faktorer, der har betydning for mændenes valg eller fravalg af uddannelse samt diskutere om mændene hører ind under *prekariatet*.

Analyse

I det nedenstående afsnit vil det blive undersøgt, hvilke overvejelser, der ligger til grund for at nogle ikke-vestlige mænd vælger, at gennemføre en uddannelse efter grundskolens afslutning, mens andre vælger dette fra. Til dette vil Bourdieus analytiske begreber blive taget i anvendelse som en teoretisk ramme for at indfange, hvilke variabler der adskiller de to grupper. I selvsamme afsnit vil det blive undersøgt på baggrund af empiri fra de kvalitative interviews med undersøgelsens informanter, hvordan det står til på arbejdsmarkedet med det sidst nævnte gruppe af de ikke-vestlige mænd. Til besvarelse af dette vil Guy Standings *prekariat* begreb blive anvendt. Problemformulering vil blive besvaret ved at sammenholde respondenternes svar imod undersøgelsens teori.

Tema 1: Familiens sociale arv

Noget der går igen blandt interviews med informanterne er, hvilke påvirkning forældrene egentlig har haft i forhold til mændenes valg eller fravalg af uddannelse. Samtlige informanter er i interviewsene blevet spurgt ind til deres forældres rolle i forhold til påvirkningen på deres habitus. Der er kommet nogle interessante besvarelser, hvilket har dannet grundlag for analysens første tema.

Informanten Ahmad som er under uddannelse, kommer fra en familie med relativt højt kulturelt kapital, fordi begge hans forældre er højt uddannede, og han er meget overbevist om, at forældrene har opdraget ham til at tage en uddannelse. Ahmad begrundet valget af sin uddannelse ved:

"ja tror det har noget at gøre med at fx begge mine forældre også er akademikere. Og det har altid været et naturligt del af mit liv at læse og bare tage det den vej. Det har nærmest været det eneste mulighed på trods af at jeg som lille drømte om at blive fodboldspiller og leve et eller andet fancy liv. Det gik meget hurtigt op for mig, jeg tror det var i niende klasse at jeg

accepterede at jeg bliver nok ikke fodboldspiller, også var i inde mit hoved var det bedste løsning for mig at blive akademiker og have et liv derigennem.(...)”(Bilag 1, s.3).

Ahmad giver udtryk for, at han altid har vidst, at han ville ende med et eller andet universitetsuddannelse, fordi hans familie har opdraget ham på denne måde. Udefra en habitus perspektiv er det at han tage en universitetsuddannelse meningsfuldt og naturligt udefra de strukturer han er opvokset i. Den ovenstående udtalelse fra Ahmad kan ifølge Bourdieus teori tolkes som, at Ahmad er opdraget til at reproducere familiens kulturelle kapitaler.

Til trods for at hans familie har opdraget og tilskyndet ham til at studere, kommer det i interviewet frem, at han ikke kan drage nytte af familien sammenlignet med sin etniske danske medstuderende:

”Jamen som sagt bare det med at jeg ikke snakker dansk der hjemme og mine forældre ikke har kunnet give mig de samme ting som fx nogle dansk forældre har kunnet gøre for at man kunne klare sig bedst muligt i Danmark, ikke.”(bilag 1, s. 1).

Ahmad fremhæver i interviewet især vigtigheden af at kende de rigtige mennesker, der sidder i de rigtige positioner. Det kan teoretisk tolkes som, at ham og hans familie mangler social kapital i form af netværk og kontakter. Da hans forældre har forladt deres hjemmeland og de er flygtet til Danmark, sker der ifølge Bourdieu et brud mellem menneskers kapitalformer, når de flygter til et andet land.

Salam kommer ligeledes fra en familie med højt kulturelt kapital, fordi i interviewet giver han udtryk for at hans far har været General i hans hjemmeland Afghanistan. Her er et eksempel på, hvordan strukturerne i hans hjem har været medvirkende til udforme hans habitus:

”Det har været, lige siden jeg kom til Danmark og fra hvor jeg gik i skole i Pakistan, da jeg var helt lille, da var det sådan med at jeg altid skulle lave mine lektier, fordi det var det der var vejen frem, husk at lave dine lektier. Hvis jeg skulle lege, skulle jeg først være færdig med mine lektier først. Også da jeg kom til Danmark, sagde de altid jeg skulle huske at komme til tiden og lave dine lektier, så det var altid sådan nogle ting hver dag blev der sagt et eller andet. Man kunne

godt blive træt af det i sidste ende, selvom man forstår godt hvad de mener når man tænker over det.”(bilag 3, s. 2).

Da Salams far er en højt uddannet mand, giver Salam udtryk for, at det ikke ville falde i godt jord i den kultur han er opvokset i, hvis søn af en indflydelsesrig mand ikke blev til en indflydelsesrig person. Man kan derfor tillade sig, at sige at han fra en meget ung alder er opdraget til at videreføre familiens sociale og kulturelle arv, der jo i dette tilfælde gælder uddannelse. Denne i barndommen socialiseringsproces bliver ifølge Bourdieus teori til varige dispositioner, der samtidig bliver retningsanvisende for individets måde at handle på. Ifølge Bourdieus teori er Salams habitus om at vælge en prestigefyldt uddannelse udformet af hans opdragelse, hvor hans forældre som meget ung har lært ham at skolen skulle være hans først prioritet.

Ali er som den eneste ud af de tre informanter, der har gennemført en uddannelse, men samtidig kommer fra en ufaglært familie:

”Nej, min far da han var ung, da arbejdede han i en lufthavn ned i Kuwait. Også flygtede de fra Golfkrigen til Danmark, så endte de i Sandholmslejren tror jeg det hed i København. Også derfra kom de til Grenå, og Grenå også Aarhus også endt vi bare i Aarhus. Også min mor og far har jo ikke været god til at tale dansk så de har begge to været på bistand”.(Bilag 2, s.2).

Ali er ifølge Bourdieus teori lidt atypisk, idet hans objektive strukturer ikke i særlig højt grad har været dominerende i forhold til at udforme hans habitus vedrørende uddannelse, og han er derfor ansvarlig for sin egne handlinger. Han giver under interviewet udtryk for, at hans familie har ej heller presset ham til at påbegynde en uddannelse, ligesom det fx har været tilfældet med Ahmad og Salam:

”(…) altså de har ikke sagt, hvad jeg skal tage, de har ikke sagt som de fleste anden generations indvandrere forældre, at du skal være ingeniør min søn du skal være doktor, du skal være pilot. De har faktisk ikke haft særlig meget indflydelse over det ift. Mig og mine brødres uddannelse, selvfølgelig, at de gerne vil have vi får det bedste så muligt.”(bilag 2, s.2).

Ifølge Bourdieu øges chancerne for at man kan klare sig godt i fx skolen, hvis individet vokser op i omgivelser, hvor de dominerendes kultur er noget der præger ens objektive strukturer, fordi det ifølge Bourdieu er de dominerendes værdier og normer, der bliver videreformidlet på skolerne. Jo mindre gabet mellem ens objektive og subjektive strukturer er des bedre har man ifølge teorien mulighed for at klare sig godt i skolen. Men samtidig udelukker teorien heller ikke at individet er ansvarlige for sin egne handlinger.

Samtlige af de informanter, der er uden for uddannelsesfeltet kommer fra familier, hvor forældrene er ufaglærte og for nogles vedkommende analfabeter. Hame giver udtryk for, at han gerne ville have haft en uddannelse, men der var flere barriere i vejen.

Hame beskriver det således:

"Fx hvis vi skulle sammenligne os med en danske forældre, ikke. De danske forældre har alle sammen gået i skole og er faglærte fx når deres børn kommer hjem fra skole så har de ikke engang brug for at gå ud eller gå ud til naboen for at få lektiehjælp. De kan fx få den hjælp af forældrene. Den mulighed havde vi jo ikke."(bilag 4, s. 3).

Det er Ifølge Bourdieus teori ikke en overraskelse, at Hame ikke får gennemført en uddannelse, idet der ifølge denne teori ikke er en overensstemmelse mellem de strukturer han er opvokset i og de samfundsmæssige strukturer. Han giver i interviewet udtryk for, at han startede i en femte klasse. Dette kan ifølge Bourdieu være en af forklaringerne i at han ikke har klaret sig godt i uddannelsessystemet, fordi han allerede fra starten af haltede bagud på det sproglige niveau samt at han skulle lære og tilegne sig *feltets* gældende normer og værdier, som de øvrige elever allerede kender. Dertil kommer hans svage socioøkonomiske baggrund. Det kommer i interviewet frem, at Hame kommer fra en familie med svage socioøkonomisk forudsætninger uden ret meget kulturelt, socialt og økonomisk kapital. Begge hans forældre er ufaglærte og kan hverken læse eller skrive. Hame giver udtryk for, at familien ikke har opdraget ham til at forfølge en bestemt vej i livet:

"De har sagt til mig at jeg skal tag en uddannelse fx, men de vidste hvorfor jeg skulle tag en uddannelse, de har bare sagt tag en uddannelse. Men hvilke uddannelse? De kunne heller ikke pege på en uddannelse, de har bare sagt det".(bilag 4, s.3).

Ifølge det socialkonstruktivistiske perspektiv kan Hames strukturer i hans hjem anses som værende begrænsende for hans muligheder for at gå i skole. Teoretisk set kan det ligeledes anskues som, at det ikke er en habitus i hans familie, at de nødvendigvis gennemfører en uddannelse. At Hame ligesom sine forældre er uden uddannelse, er han ifølge Bourdieu dermed medvirkende til at reproducere de strukturelle uligheder i samfundet. Hame mener, at forældre bør guide deres børn til at vælge en uddannelse samt hjælpe dem med lektierne og andre skolerelaterede spørgsmål.

Hame formulerer det således:

"(...)Fordi lige nu altså, jeg er gift og har to børn, allerede nu, hvor min datter kommer hjem fra skole, og jeg har tid til det, når hun spørger om noget lektiehjælp så hjælper jeg hende. Den mulighed har jeg ikke selv haft så"(bilag 4, s. 3).

Og lidt senere i interviewet udtrykker han sig således:

"(...) Tror helt bestemt forældre har en stor rolle ift. Deres børn. Altså hvis ens forældre har lidt viden, de har gået skole, skolebaggrund eller de har en uddannelse så har de også påvirkning på deres børn. Det tror jeg helt bestemt."(bilag 4, s.3).

Ovenstående udtalelser kan tolkes som, at Hame er kommet til den konklusion, at det er forældrene, der udformer barnets habitus om uddannelse, og at tomme ord ikke er nok, og forældrene derfor må gøre lidt mere end bare at snakke, hvis de ønsker, at deres barn skal gennemføre en uddannelse. Ved blandt andet at hjælpe sin børn med lektierne prøver Hame, at opdrage sin børn på en anderledes måde end han selv var opdraget.

Nader kommer fra en familie uden ret meget kulturelt kapital: *"nej, mine forældre har heller ingen uddannelse. De kom som flygtning fra Tyrkiet af og bare arbejdet."(bilag 5, s.2).*

Nader, hvis begge forældre arbejdede med ufaglærte jobs, beskriver hvordan hans habitus er blevet udformet af familiens fokus på arbejde:

"ja, jeg måtte stort set selv fine min vej, men selvfølgelig vil ens forældre altid det bedste, og det bedste er jo, nu ved jeg jo selv som forælder at en uddannelse er selvfølgelig det bedste og tage. Det vil jeg gøre for mine børn, men nej jeg havde lidt frie tøjler, fordi Jeg tror det var lidt sværere for mine forældre end det er for mig, nu er jeg født og opvokset i det her land så det er lidt anerledes. De kom fra et andet land, hvor det bare gik ud på at tjene penge. Det var ikke så meget skole."(bilag 5, s. 2).

Som det fremgår af ovenstående udtalelse, mener Nader, at man står bedre til i livet med en uddannelse. Dette kunne tolkes som at han fortryder, at han ikke har fået en uddannelse. Men han er godt klar over, at hans familie ikke havde de bedste forudsætninger for at guide ham bedre. Udefra teorien har Nader ageret meningsfuldt udefra den viden han har haft i den situation han var i. Ifølge teorien er det i barndommen i de omgivende strukturer individet lære hvad der er rigtigt, forkert godt, dårligt osv., og Nader har i sin barndom lært at arbejde er det vigtigste redskab. Ydermere giver Nader fra ovenstående udtalelse udtryk for at uddannelse heller ikke var et emne, der blev snakket særligt meget om hjemme hos ham. Hans sociale virkelighed har ifølge sociale konstruktivismen haft en begrænsende effekt på hans skolegang. Han giver udtryk for, at hans familie aldrig har presset ham til at påbegynde en uddannelse. Han har selv måttet finde sin vej. Nader mener, hvis hans forældre havde presset lidt mere på og støttet ham lidt mere havde tingene set anerledes ud:

"ja, hvis mine forældre havde presset lidt mere på så tror jeg også det havde været lidt anerledes. Nu havde vi som sagt fået meget frie tøjler. Min far var der ikke så meget og sådan noget, så det var svært for min mor med fire store børn, drenge alle sammen med krudt i røven og sådan noget, men ja 100 procent, havde det været lidt strammere så tror jeg også det havde måske endt en anden vej."(Bilag 5, s.3).

Nader har selv to børn, og giver i interviewet udtryk for, at han selv vil gøre, hvad det kræver for at hans børn tager en uddannelse, når de er blevet voksne, fordi han mener, at en

uddannelse har en stor prestige værdi, men åbner også mange døre, og man kan komme længere i livet på denne måde :

"næ, ikke udover at jeg har stor respekt for dem, der vil tage en uddannelse og nu har jeg selv to børn og deres vej frem er en uddannelse og det vil jeg i hvert fald gøre mit bedste for at de gør." (bilag 5, s.3).

Udtalelsen kan ifølge habitus perspektivet tolkes som, at han virker overbevist om, at det er i familien habitus om fx uddannelse udvikles.

Amange siger i interviewet, at han er overbevist om, at hvis hans forældre havde ressourcerne til at støtte ham og guide ham, da han var yngre så havde situation været anderledes og han havde højst sandsynligt gennemført en uddannelse:

"Nej, overhovedet ikke. Jeg har klaret det hele selv."(bilag 6, s.3).

"ja, hvis jeg fik hjælp med lektier og vejledning og sådan noget så havde det klart været nemmere."(bilag 6, s.3).

Dette kan teoretisk tolkes som at havde de sociale strukturer været muliggørende i stedet for begrænsende så havde Amange gennemført en uddannelse. Amange mener, at uddannelse er ikke som sådan noget som de snakker særligt meget om hjemme hos ham, og han er heller ikke opdraget til at tage en uddannelse:

"Altså det er jo bare, jeg tror bare folk tænker mere på arbejde et godt arbejde uden at tænke over at man skal have en uddannelse for at have et godt arbejde. Jeg tror bare der mangler den der med at man skal tag en uddannelse en god uddannelse."(bilag 6, s. 4).

"Ja det er de jo, men der bliver ikke talt så meget om det. Uddannelse er sku ikke lige det vigtigste".(bilag 6, s. 3).

Denne udtalelse kunne tolkes som, at fokus i hans opdragelse muligvis har været mere på hurtigt at finde et godt arbejde og dermed opbygge et økonomisk kapital. Dette kan i og for sig være forståeligt, idet Amange ikke er født i Danmark, og når man flygter til Danmark, kunne det tænkes, at de ikke havde særligt meget, hvorfor familiens fokus har været på, at Amange skulle finde et godt job og den vej igennem optimere sit økonomiske kapital. Det er ifølge teorien derfor ikke underligt, at Amange vælger at arbejde i stedet for at påbegynde en uddannelse, idet det virker til, at strukturerne, der har udformet hans habitus, har prioriteret det økonomiske kapital mere end man har end det kulturelle kapital. Det understreger endnu engang, hvilke påvirkning familierne har på informanternes habitus, og hvordan deres sociale virkelighed bliver til i de strukturer de opvokser i.

Delkonklusion Tema 1: Familiens sociale arv

Ovenstående analyse af forældrenes rolle i forhold til mændenes nuværende situation illustrerer, hvilke påvirkning forældrenes kulturelle kapital har for børnenes valg eller fravalg af uddannelse til trods for at de mere eller mindre grad tilhører de samme sociale lag. Derudover kommer det frem, hvordan de sociale strukturer fungerer som enten muliggørende eller begrænsende.

To ud af tre informanter, Ahmad og Salam, som er under uddannelse kommer fra familier med relativt højt kulturelt kapital, mens undersøgelsens øvrige informanter, Hame, Nader og Amange, som er uden for uddannelsesfeltet kommer fra familier, hvor forældrene er ufaglærte. Ali er den eneste, der er uddannet, men som kommer fra en familie med ufaglærte forældre, og den eneste blandt informanterne, der har brudt med sin socialarv.

Det kommer frem, at det altid har ligget mellem linjerne for Ahmad og Salam, at de skulle gennemføre en længerevideregående uddannelse. Deres forældre har siden barnsben opdraget dem til at de skulle passe deres skole frem for alt andet. De har ifølge teorien fået udformet deres habitus vedrørende valget af universitetsuddannelse igennem deres respektive familier.

Informanterne Amange, Hame og Nader er alle tre uden uddannelse og kommer fra familier, hvor forældrene er ufaglærte. Ydermere har de det tilfælles, at forældrene ikke har haft kapitalerne til at hjælpe dem med fx deres lektier, og forældrene har ej heller haft nogen mærkværdige indflydelse på børnenes valg eller fravalg af uddannelse. Uddannelse er fx ikke et emne, der bliver diskuteret hjemme hos Amange, hvor fokus mere har været på at optimere det økonomiske kapital. Nader har selv måttet finde sin vej. Hame har manglet støtte til lektierne. Hame og Nader, der begge har børn vil dog gøre deres for at deres børn får en uddannelse. De vil dermed bryde med at reproducere den sociale uligheder i deres respektive familier.

Ydermere viser analysen, at Amange, Nader og Hames forældre er fra kultur, hvor den sociale konstruktion værdsætter mere den økonomiske kapital frem for den kulturelle. Men samtidig kommer det også frem, at den dominerende kultuer er blevet indlejret i Amange, Nader og Hame, i og med, at de har indset, at et liv i Danmark uden uddannelse kan være hårdt.

Tema 2: Vejledning

I det følgende fokuseres der på, hvordan familiernes manglende *kapitaler* påvirker de unge og hvor vigtigt en rolle folkeskolens vejledning har spillet i de unges liv.

Ahmad giver udtryk for, at han ikke havde særlig meget viden om, hvad han ville være eller hvilke vej han skulle tag, da han havde afsluttet grundskolen. Hans begrundelse for at han valgte netop denne uddannelse er følgende:

"(...)Men ift. Min bacheloren var det rent tilfældigt at jeg, ikke tilfældigt, men jeg ville egentlig have læst medicin, men da var mit snit ikke højt nok(...).(bilag 1, s.1).

"Som sagt jeg vidst ikke altså, jeg valgte HA, fordi min søster havde valgt det så tænkte jeg at jeg kunne ligeså godt vælge det fordi det var nu af de muligheder jeg havde så ville det være det valg. Også det næste havde så været da jeg valgte kandidaten, og ift. Kandidaten valgte jeg på baggrund af de ting jeg mente jeg ville være rigtig god til, hvor jeg ville klare mig bedst og det jeg interesserede for mig mest. På det tidspunkt gik jeg ikke så meget op i om der var muligheder for at få et arbejde og hvordan ville det se ud osv., det var ikke nogle ting som jeg

overvejede, men det ved jeg nu, at det er også nogle vigtige ting man skal tænke på som sagt. (bilag 1, s.2).

Han siger han var ikke yderligere vejledt omkring, hvad uddannelsen ellers indeholdt, udover, at valget i højt grad var inspireret af stor søsteren. Hans manglende vejledning kommer også til udtryk, idet han ikke havde taget job mulighederne i betragtning, som fremgår af ovenstående udtalelse.

Ali siger, han ikke vidste særligt meget viden om, hvordan uddannelsessystemet var skruet sammen på. I første omgang påbegyndte han elektrikeruddannelsen for at få SU, men lidt efter lidt vækkede det hans interesse.

Han begrundet valget af elektriker uddannelsen således:

"Jeg gik jo på folkeskolen også har jeg gået på efterskole i 2 år. Jeg tog min niende og tiende på en efterskole. Men jeg vidste overhovedet ikke hvad jeg ville være overhovedet ikke. Så jeg sad med min lærer på det tidspunkt og så tænkte jeg, at elektriker, det lød lidt spændende også fordi jeg ikke gad på HG fordi jeg ikke vidste om det var den vej jeg skulle gå eller på SOSU, fordi at jeg kunne ikke se mig selv passe gamle mennesker selvom der ikke er noget galt i det. og fordi at Jeg kan ikke sidde stille i lang tid altså." (bilag 2, s.1).

Af ovenstående udtalelse kommer det frem, at Ali ikke vidste særligt meget om sin muligheder. Det er indtrykket, at hans manglende vejledning tildeles skyldes at hans forældre ikke har været i stand til at hjælpe ham, men det kan i højt grad også være, at Ali ikke har fået så stor en udbytte af folkeskolens vejledningen.

Salam giver udtryk for, at han ikke havde overblik over uddannelsessystemet, da han var færdig med grundskolen og vidste ikke, hvilke vej der ville føre hvor. Hans far var ikke til meget hjælp udover, at hans største ønske var, at Salam skulle blive læge eller ingeniør. Det er indtrykket, at han manglede bedre vejledning både fra familien og fra samfundets side af.

"Helt ærligt så var jeg ikke nej. Jeg kan huske dengang jeg gik ud af folkeskolen så var jeg sådan lidt, skal jeg læse ingeniør eller læge, fordi det var det mine forældre ville have mig til at læse.

Men set tilbage i bakspejlet, så var jeg ikke klar over mulighederne og hvad man kunne efter folkeskolen, Så jeg valgte bare en gymnasialt uddannelse, så kan jeg se hvad der sker bagefter.”(bilag 3, s. 1).

”Jeg tror det er meget vigtigt, at man igennem folkeskolen selv fra de helt små klasser, måske fjerde, femte og sjette klasser begynder at vejlede eleverne. Måske lidt separat, måske lidt midlertidigt. Men jeg tænker i hvert fald man begynder på det stille og roligt der og finder ud af, hvad er det for nogle elever vi har med at gøre, og finde ud af hvad det er de vil i fremtiden, måske er det lidt for tidligt, men allerede der.”(bilag 3, s. 4).

Det ser ud til at hans forældre har givet udtryk for, hvad de ønskede, at han skulle studere, men de har ikke kunnet underbygge dette yderligere fx ved at specificere hvilke vej han skulle tage for at blive læge eller ingeniør. Det kan ligeledes tolkes af ovenstående udtalelser, at skolens vejledning ikke har givet Salam overblikket over hans muligheder. I interviewet spør han dog, at han forventer at det muligvis vil blive lettere for de kommende generationer for fx hans børn, fordi han nu har viden og ressourcer således han kan vejlede sin børn bedre end hans forældre har kunne med ham og hans søskende.

Hame besad ikke det helt store viden efter grundskolens afslutning om, hvordan uddannelsessystemet var skruet sammen, og har derfor gået lidt forskellige veje. Først tiende klasse, bagefter VUC også HG. Dette skyldes tildeles hans svage socioøkonomiske baggrund, men han mener selv at skolen har en afgørende rolle i forhold til hans manglende vejledning: *det er fordi, jeg havde en vejleder som anbefalede mig at jeg skulle starte på en tiende klasse.*(bilag 4, s. 1).

Han mener, at han af vejlederen blev ikke vurderet klar til et alment gymnasium. Hame mener, at det er blandt andet vejlederens skyld, at han ikke har gennemført en uddannelse. Dette er dog til diskussion, idet det kom frem i den ovenstående afsnit, at det at tage en uddannelse ikke er en habitus de bliver opdraget med hjemme hos ham, derfor kan det at give skylden til vejlederen alene betvivles.

Amange har prøvet at påbegynde forskellige uddannelser, men er senere droppet ud igen.

Amange udtrykker det således:

"(...)Det meste skyldes nok det manglende vejledning, tror jeg(...)."(Bilag 6, s. 2).

"Jeg tror det mest begge dele, men ja nok forældrene tror jeg."(bilag 6, s.2).

Han mener, at det skyldes til en vis grad, at skolen har været ringe til at afklare ham, men det er i nogen grad også hans forældre, der ikke har kunnet vejlede og støtte ham. Han råder i interviewet andre unge til, at undersøge, hvad en uddannelse indeholder inden de bevæger sig ud i feltet.

Delkonklusion tema 2: Vejledning

I den ovenstående afsnit kommer det frem, at informanterne i mere eller mindre grad har savnet mere vejledning og overblik over deres uddannelsesmuligheder. I nogen grad på grund af forældrenes manglende kapitaler, men i vidt omfang også, fordi folkeskolens vejledning har ikke klædt informanterne tilstrækkeligt på til at skabe et overblik over mændenes kompetencer og muligheder.

Ingen af undersøgelsens informanter har forældre, der har været behjælpelig med at vejlede deres børn. De er dog overordnet forståelige overfor forældrenes hjælpeløshed, fordi informanterne giver udtryk for, at de er godt klar over, at deres forældre ikke har det nødvendige viden og ressourcer der skal til. Forældrenes hjælpeløshed kan teoretisk set vurderes udefra deres manglende kulturelle kapital, det sociale og i nogen grad det økonomiske kapital. Disse mangler på de forskellige kapitaler på hjemmefronten gør, at mændenes objektive strukturer bliver begrænsende for deres muligheder på uddannelsesfeltet.

Ahmad har valgt det pågældende uddannelse på grund af hans stor søster. Ali begyndte på elektriker uddannelsen på grund af SU, mens Salam efterspørger mere vejledning og afklaringen af elevers kompetencer allerede i de tidlige klasse på folkeskolen.

Undersøgelsens tre informanter uden for uddannelsessystemet giver ligeledes udtryk for, at de ikke vidste, hvilke muligheder de havde. Amange og Hame har påbegyndt flere uddannelser, uden at færdiggøre nogen. Mens Nader blot har arbejdet siden han gik ud af folkeskolen.

Tema 3: Uddannelsesfeltet: Det sociale liv, lærerne og netværk

I det følgende fokuseres der på informanternes udsagn vedrørende uddannelsesfeltet, og hvilke socialkampe der udspiller sig på uddannelsesfeltet om de forskellige kapitalformer. Vi kommer ind på Bourdieus analytiske begreber som Doxa, felt, kulturelt kapital og social kapital

Ahmad mener, at det ikke altid nødvendigvis handler om at have de højeste karaktere for at få adgang til bestemte felter, men mener derimod, at i nogle felter er det sociale kapital i form af netværk og bekendtskaber altafgørende:

"(...)jeg havde lige præcist højt nok snit til at kunne komme ind på jura, men jeg tænkte ej, da skulle man være rigtig god sprogligt og skriftligt og altså det var jeg ikke noget jeg følte jeg kunne konkurrere med nogle der var født i en dansk familie, ikke fordi jeg synes jeg ikke kan finde ud af at snakke dansk, men jeg ville stadig altid have nogen, jeg vil altid være et skridt bagud ift. de andre, så derfor tænkte jeg der ville ikke være nogen grund til at spille et spil, hvor jeg allerede er skridt bagud ift. Nogle af de folk som jeg kommer konkurrere med(...).(bilag 1, s.1).

I dette udtalelse mener Ahmad, at han altid vil være lidt bagud ift. jævnaldrende danske studiekammerater, fordi han mener, at ham og hans familie ikke på samme måde kender indflydelsesrige mennesker, der kan skaffe ham adgang til de felter, hvor han kan prøve sin færdigheder fra skolebænken af. Ahmad fremhæver praktiksøgning som et eksempel på dette:

"(...)Det tog mig cirka 7-8 måneder at finde en praktikplads, hvorimod jeg kunne se på nogle af mine andre klasse kammerater at de havde det lidt nemmere end mig. Hvad det skyldes kan jeg ikke sige noget om.(bilag 1, s.2).

Hame, der gik to år på HG droppede ud, fordi han ikke kunne finde praktikplads: *"Jeg synes det var lidt svært at finde praktikplads. Jeg ansøgt et par og jeg fik afslag også droppet jeg ud, så gad jeg ikke mere"*.(bilag 4, s. 2).

Det kan tolkes som, at havde Hame haft mere socialt kapital så havde det muligvis afhjulpet på hans situation med at finde en praktikplads.

Uddannelsesetal fra integrationsministeriet viser, at manglen på netværk er et af de vigtigste faktorer, der især er en begrænsning for de ikke-vestlige elever. Pernille Hjermove, der er chefkonsulent hos Danmarks Evaluerings Institut, EVA, formulerer det således :

"Hvis din onkel er tømrer eller automekaniker, så kan det være lettere at finde en praktikplads" (Sokoler & Olesen, 2018).

Pernille Hjermove påpeger, at de ikke vestlige unge mangler oftere netværk i forhold til praktik og arbejdspladser sammenlignet med etnisk danske unge. Udtalelsen fra Pernille Hjermove vil ifølge Bourdieus social kapital begreb betyde, at man på baggrund af sit netværk kan tilegne sig andre kapitaler, der ellers kan være svært at opnå uden.

Ali mener, at elektriker uddannelsen har øget hans netværk, idet han den vej igennem har fået venner og opbygget et netværk, som han er i hyppig kontakt med til trods for at de er færdiguddannede: *"Det var en helt ny klasse. Jeg fik kammerater igennem det og kammerater som jeg ser i dag og snakker engang i mellem med og holder kontakten(...)"*(bilag 2, s.1)

Dette udvidelse i hans sociale kapital kan ifølge teorien komme ham til gavn i tilfælde af fx jobsøgnings proces, idet han nu kender folk der arbejder i feltet.

Udover at kendskabet til de rette mennesker er altafgørende, for at få adgang til de prestigefyldte stillinger i samfundet, fremhæver flere informanter betydningen af gode venskaber på studiet som værende essentielle for deres motivation på studiet.

Ahmad giver udtryk for, at det sociale forstået som venskaber og fællesskaber på uddannelsesfeltet er alt afgørende for om man formår at gennemføre en uddannelse eller ej. Ahmad gik på bacheloren sammen med fire af hans barndomsvenner, som alle havde en mellemøstlige baggrund.

"(...)Vi havde ikke svært ved at kommunikere eller hænge med de andre drenge eller de andre klassekammerater, men vi vidste jo også godt at når det kom til stykket og der skulle laves noget skole arbejde og man skulle tage nogle kampe sammen så vidste vi også hvem vi ville gøre det sammen(...)"(bilag 1, s. 4).

Det kan derfor tolkes som, at Ahmed definerer det gode socialt liv på studiet som, at have ligesindede og folk, der har mange fællestræk som en selv. Dette giver Hame også udtryk for. Han forklarer det social liv således:

"Det betyder rigtig meget faktisk. Altså man kan ikke bare være for sig selv. Det er også bedre, det er også rigtig godt at have gode skolekammerater, det giver også meget mere fx angående lektier og al det her ting, så det er vigtigt man har gode kammerater".(bilag 4, s.2).

Han uddyber med at det ikke var noget problem for ham fordi: *"(...)mange af dem der gik på HG, som dem jeg kendte fleste af dem var udlændinge som mig. De kom fra de mellemøstlige lande."*(bilag 4, s.2)

Salam går så vidt og siger, at uden hans gode kammerater på studiet havde nok ikke klaret sig: *"Det sociale betyder faktisk rigtigt meget for, at du kan klar dig i uddannelse. Nu har jeg også nogle kammerater som jeg læser med. Uden dem tror jeg faktisk heller ikke jeg ville kunne klar mig igennem. Så det sociale betyder rigtigt meget."*(bilag 3, s. 2).

Han mener, det vigtigste kriterier for gode venskaber er, at man har mange fælles personlighedsmæssige træk, og knap så meget at gøre med, hvor man kommer fra.

Amange og Nader kommer i interviewet ikke særligt meget ind på det sociale livs betydning i forhold til studiet. Dele af forklaringen kunne her være, at det for deres vedkommende er mange år siden de sidst har siddet på skolebænken.

Udover vigtigheden af gode kammerater i klassen, fremhæver to af undersøgelsens informanter, Salam og Hame underviserne som vigtigt element i forhold til motivationen. Hvis læreren er god så vil man gerne i skole, og hvis læreren er dårlig gider man ikke møde op til vedkommendes lektioner.

Salam formulerer det således:

"Når jeg tænker tilbage er det her med at have en god lærer alt afgørende for om du gider at møde op til forelæsninger eller ej. Lige nu har jeg en lærer, hvor faget interesser mig udelukkende måden han underviser på. Det er jo ikke fordi du ikke skal forberede til forelæsningen, men i hans forelæsninger gennemgår han det meste og den måde han gør det på en måde har alle lyst til at høre efter det han siger(...)".(bilag 3, s.3).

Hame har oplevet en underviser, der havde fordomme:

"(...)At der ikke kommer forskelsbehandling fx Dengang jeg gik i folkeskolen havde jeg en lærer der var lidt forskelsbehandling. Det var. Allerede nu når jeg tænker tilbage er det ham der har ødelagt det hele for mig. Den dag i dag, hvor jeg ikke har en uddannelse. Jeg giver ham skylden fx".(bilag 5, s.4).

Hames oplevelse underbygges af en undersøgelse foretaget af uddannelsesforskeren, Laura Gilliam, der påpeger, at mange indvandrere drenge bliver opgivet af lærerne, og på denne måde er lærerne medvirkende til at demotivere minoritetsmændene:

"Nogle lærere bidrager, som jeg ser det, til den her onde cirkel, fordi de hurtigere forestiller sig, at en dreng med sort hår ikke er så dygtig og har en tendens til at lave ballade. Og det rammer også dem, der ikke er engageret i den modkulturelle form. Hvis lærerne ser lidt skævt til dem, og de bliver mødt med negative forventninger, så har de heller ikke så meget motivation for at gå ind i projektet".(Salomonsen, 2015).

Endvidere siger hun i artiklen: "(...)En del af børnene kender heller ikke de kulturelle former, der værdsættes i skolen."(ibid.).

Jævnførende Laura Gilliam kan det ifølge tolkes som, at børnenes objektive strukturer som udformer deres habitus ikke er i overensstemmelse med de subjektive strukturer i samfundet. Dette forringer ifølge teorien deres muligheder for at klare sig på skolen. Udtalelsen kan ydermere tolkes som at de ikke-vestlige børn ikke lever op til feltets doxa. At børnene ikke kender til skolens kulturelle former bekræfter teoriens hypotese om, at felter og kapitaler hænger sammen, og at det er felter, der er afgørende for, hvilke kapitaler der anses som værdifulde. Som det fremgår af ovenstående udtalelse af Laura Gilliam, er skolen ifølge Bourdieu med til at favorisere de elever, der i forvejen har indsigt i den kulturelle kodeks, som skolen anvender, og på denne måde er skolen med til at øge eller fastholde de eksisterende uligheder i samfundet. Skolelærernes negative forventninger om de ikke-vestlige mænd kan teoretisk tolkes som, at lærerne er medvirkende til at lære de ikke-vestlige mænd, at disse ikke egner sig til skolen, og på denne måde er lærerne medvirkende til at konstruere sandheder

ifølge Laura Gilliam har vi først et stort problem, når lærerne skærer samtlige mørkhårede elever over en kam:

"Lærerne begynder at se skævt til etniske minoritetsdrengene generelt, når de har oplevet problemer med mange af den samme type drenge. De bliver i højere grad kategoriseret som ballademagere og forstået som nogle værre nogle. Jeg oplever desværre, at de her drenge bliver opgivet, og at man ikke forventer, at de kan blive dygtige"(ibid.).

Som det fremgår af ovenstående udtalelse, er lærerne ifølge Bourdieus teori aktiv medvirkende til at fastholde og reproducere de eksisterende magtpositioner. Udefra Bourdieus Teori kan underviserne anses som værende agenter i feltet, der anser feltets gældende doxa som naturlove. Hvis agenterne gentagne gange oplever, at nogle bestemte elever ikke helt lever op til feltets doxa, så kan agenten være med til at håndhæve, hvem der er in og hvem der er ekskluderet i feltet, hvilket også kan være forklaringen på at nogle ikke-vestlige drenge børn elever bliver opgivet.

Delkonklusion tema 3: Uddannelsesfeltet: Det sociale liv, lærerne og netværk

I det ovenstående afsnit kommer det blandt andet frem, at Ahmad gennem sin tid på universitet er blevet overbevist om, at netværk og kendskab til de rette mennesker i de rette positioner er måske vigtigere end høje karakter for at få et godt job. Han giver udtryk for, at han er klar over, at han er bagud på dette aspekt i forhold til hans øvrige klassekammerater. Hame har også erfaret betydningen af netværk i forbindelse med hans praktiksøgningen, da han gik på HG. Han siger, at han sendte flere ansøgninger uden, at der skete noget, så droppede han ud. Ali mener derimod, at han igennem elektriker uddannelsen har fået mange nye venner. Denne forøgelse i Alis netværk kan udefra Bourdieus Teori komme ham senere til gavn i forbindelse med fx jobsøgning-

Flere informanter fremhæver, at det sociale liv forstået som venskaber og studiekammerater er alt afgørende for deres motivation. Ahmad og Hame giver udtryk for fx, at det er vigtigt for dem, at de ikke er de eneste af deres slags i klassen, og at der går andre ligesindede i deres klasse, mens det for Salam er vigtigt, at man har mange fælles personlighedstræk.

Salam og Hame fremhæver ydermere undervisernes rolle som meget vigtigt i forhold til deres motivation på uddannelsesfeltet. Hame har oplevet en lærer, der lavede forskelsbehandling på eleverne, hvilket ifølge Hame er hovedårsagen til, at han er endt uden uddannelse. Salam derimod mener, at hvis læreren er god, får han lyst til at deltage i undervisningen, og hvis han er dårlig, mister han lysten til at møde op til vedkommendes lektioner.

Hames oplevelse bekræftes af uddannelsesforskeren Laura Gilliam, der har lavet felt arbejde på mange forskellige skoler. Hun oplever, at nogle lærer er medvirkende til at bidrage til denne cirkel, fordi de skærer alle minoritetsmænd over en kam. Det kom ydermere frem i ovenstående afsnit, at lærerne og skolerne teoretisk medvirkende til at fastholde samt reproducere de eksisterende magtpositioner i samfundet, fordi de overleverer de dominerendes kultur og ser bort fra de undertrykte kultur. Hun forklarer samtidig, at en del af minoritetsbørn i folkeskolen ikke kender særligt meget til skolens værdsatte kulturelle

former. Dette kan ifølge Bourdieu blive set som, at nogle minoritetsbørn ikke lever op til feltets doxa, som får agenterne i feltet til at ekskluderer disse typer elever.

Tema 4: Arbejdsmarkedssituation

I det følgende fokuseres der på informanter Hame, Amange og Nader, som alle er uden for uddannelsessystemet, men alle tre er i fuldtidsbeskæftigelse. Fokus vil være på, at diskutere hvorvidt deres respektive ansættelser har karakter af *prekariatet*.

Hame er 26 år gammel og arbejder til dagligt i sin egen frisørsalon, hvor han har arbejdet der on and off i 3-4 år. Han har ikke en institutionaliseret bevis på, at han er frisør. Han betegner sig selv som en selvudlært frisør. Før frisør var han i butiksbranchen. Da han var færdig med folkeskolens tiende klasse arbejdede han i Bilka i nogle år:

"(...)Også begyndte jeg at arbejde i Bilka og indtil jeg begyndte at læse på VUC. Også dengang på VUC, var det ligesom en børnehave klasse. Også arbejdede jeg indtil den dag jeg startede på HG."(bilag 4, s.4).

Han siger alt i alt har han arbejdet i Bilka i 5-6 år før han startede i skole, hvorefter han droppede ud igen fro at arbejde som frisør.

Amange kører til dagligt taxa i Aarhus, og han har været i branchen i godt og vel 5 år. Før han blev taxa chauffør hjalp han til i en vens bilværksted: *"det var bare en ven jeg hjalp."*(bilag 6, s.1).

Han har under interviewet givet udtryk for, at han ikke har andet uddannelse end grundskolen, hvorfor det er forskerens indtryk, at hans mekaniker job for det meste har været bestående af mindre opgaver.

Nader er 30 år gammel og kører til dagligt taxa i Aarhus. Det har han gjort de seneste 6 år. Han giver udtryk for at han siden folkeskolen altid har været i beskæftigelse:*"(...)Jeg har altid arbejdet siden jeg stoppede med folkeskole eller siden jeg stoppede med at komme i syvende klasse, så har jeg altid bare arbejdet hist og pist."*(bilag 5, s.1).

Nader har arbejdet i forskellige brancher siden han droppede ud af skolen: *"jamen jeg har arbejdet i noget restaurant og ja taxa og noget lager. Det man kan lave når man er ufaglært."*(bilag 5, s 2).

Nader siger, at han godt kan lide friheden ved at køre taxa, og det er indtrykket at han alt i alt er glad for sit job, til trods for at han i interviewet giver udtryk for, at det at have en uddannelse er det bedre blandt på grund af at der er mere prestige i en uddannelse. Det kunne indikere, at han vægter det symbolske værdi og anerkendelsen højt ved at have en institutionaliseret bevis for sin færdigheder: *"ja, det er jo en prestige at have en uddannelse. Jo højere en uddannelsen er jo bedre er det på et eller andet måde"*(bilag 5, s.3).

Ude fra informanten indhentet fra *Uddannelsesguidens* hjemmeside, er det indtrykket, at det kan diskuteres, hvorvidt Taxachauffør kan anses som et ufaglært job, idet man skal opfylde nogle krav samt tage nogle kurser før man er kvalificeret til at varetage jobbet med personbefordring.

De ovenstående tre informanter er alle fastansætte og fuldtidsbeskæftigede. Af den grund kunne man godt forestille sig, at de var medlemmer i fagforeninger og / eller A-kasser, og af den grund kan man godt udlede det og dermed antage, at de er omfattet af overenskomster, der giver dem ret til at få penge under sygdom samt muligheden for pensionsopsparing og feriepenge. Ved at være omfattet af disse rettigheder og muligheder øges deres *ansættelsessikkerhed, arbejdssikkerhed og jobsikkerhed* jf. Tabel 2 over *industrielle borgerrettigheder for sikkerhed på arbejdsmarkedet*. Ifølge Standing er prekariatet dårligt stillet i samtlige syv punkter i tabellen. Ydermere mener Standing, at prekariatet ikke har fastansættelser, men har afløser eller vikarer lignende stillinger. Det er dog lidt tvivlsomt, hvorvidt Hame er omfattet af fagforening eller A-kasse, idet han ikke har nogen bevis for sin frisør uddannelse, eftersom han efter eget udsagn er selvudlært, men driver sin egen frisør salon. Er man derimod udlært frisør er man omfattet af en minimumsløn på omkring 134,75kr.(DFKF, 2016).

Noget, der derimod øger usikkerheden ved jobbet som taxachauffør og i højt grad også som frisør er at lønnen kan variere. Det fremgår af uddannelsesguidens hjemmeside(UG), at

taxachauffør er provisionslønnen, hvilket vil sige, at de aflønnes normalt med en procentdel af det beløb, som de kører ind. Lønnen afhænger årstid og hvor i landet man arbejder. Frisørens løn afhænger naturligvis af, hvor mange kunder vedkommende har. Der er derfor en store variation i indtjeningen (UG, u.å). Ifølge Standing er fastløn mere værdifuld end løn der afhænger af produktiviteten, og er en af kendetegnene på prekariatet, men Standing mener, at en kendetegn er i sig ikke nok til at sige, at en person tilhører gruppen af prekariatet.

Som taxachauffør er jobmulighederne i høj grad afhængig i af hvor i landet man søger job, og om man er villig til at arbejde i skævetidspunkter som fx nat om natten. Når man har arbejdet som chauffør i nogle år, igen afhængigt af, hvor i landet man befinder sig i, har chauffør mulighed for at opkvalificere sig til vognmænd, hvilket samtidig er det højeste stadie man kan opnå i denne branche. (ibid.). De forskellige kommuner har nemlig forskellige krav for, hvor længe man skal have været chauffør før man kan søge om, at få bevillingen som vognmand. Udefra viden indsamlet på UG om disse to brancher er det ydermere vurderingen, at *kompetenceudviklings sikkerhed*, som fremgår af tabel 2 er noget begge brancher mangler.

Delkonklusion tema 4: Arbejdsmarkedssituation

Det kommer i ovenstående afsnit frem, at samtlige informanter uden for uddannelsessystemet er i fuldtidsbeskæftigelse. To af informanterne er i Taxa branchen, mens den sidste informant varetager jobbet som frisør, til trods for, at han ikke har gået i frisør skole. Alle tre har de tilfælles, at de ikke er fastlønnede, men deres løn afhænger af, hvor mange kunder de har. Provisions løn er ifølge Standing dårligere end fastløn og en vej ind i prekariatet. Derudover har de alle prøvet at varetage forskellige midlertidige ufaglærte jobs gennem årene.

Alt i alt er det dog antagelsen, at informanterne på kraft af deres fuldtidsjobs højest sandsynligt er medlemmer i a-kasse og / eller fagforeninger, og får en god løn og god arbejdsforhold samt er de sikrede løn ifm. fx arbejdsløshed eller sygdom.

Opsummering af temaerne og temaernes relation til hinanden

Noget der går igen på tværs af de forskellige temaer er, at mændenes socioøkonomiske baggrund begrænser dem på de forskellige aspekter i uddannelsesfeltet. Samtlige informanter kommer fra familier, som er på offentlige ydelser, men alligevel formår nogle at stige op i uddannelsesranglisten mens andre reproducerer ulighederne i samfundet. Forældrene er et emne der går igen og igen i de forskellige temaer.

I det første tema analyse kom det frem, at den største forskel på de to grupper er, at en overvejende del af dem, der studerer er opvokset i familier, hvor enten det ene eller begge forældre har en uddannelse fra deres hjemmelande, mens samtlige informanter uden for uddannelsessystemet er opvokset med ufaglærte eller analfabetiske forældre. Som børn af uddannede forældre oplever de et pres og en tilskyndelse til at prioritere deres skole i første række. Derimod oplever gruppen uden for uddannelsessystemet, at uddannelse ikke er et emne der bliver snakket særligt meget om i deres respektive hjem. Der er en konsensus om, at ej heller oplever pres eller tilskyndelse fra familiens side af. Til trods for at de alle udefra et samfundsperspektivet kommer fra resourcesvage familier, er opdragelsesstrukturerne forskellige, og deres habitus omkring valget eller fravalget af uddannelse bliver udformet forskelligt.

I forhold til analysens andet tema, vejledning, spiller forældrene også en væsentlig rolle i dette aspekt. Samtlige informanter giver udtryk for, at de manglede overblik over uddannelsessystemets opbygning og vejledning omkring deres muligheder for fremtidige uddannelse i og efter folkeskolens afslutning. Ingen af dem har kunne trække på deres forældres hjælp i den forbindelse, idet det er indtrykket, at forældrene ikke har haft de nødvendige ressourcer eller kapitaler til at kunne hjælpe deres børn. Derudover gives der udtryk for at folkeskolens vejledning ej heller har været overbliksskabende. Der efterspørges blandt nogle informanter om mervejledning samt et mere effektive vejledning fra skolens side af.

I tema tre bliver det understreget, at socialkapital er en betydelig størrelse på uddannelsesfeltet, der samtidig bliver en begrænsende faktor for undersøgelsens informanter, idet de ikke har et bredt netværk, de kan drage nytte af i forbindelse med fx praktiksøgning. Det sociale liv bliver også fremhævet som et afgørende variable i forhold til

motivationen på uddannelsesfeltet. Derudover kommer det i dette tema også frem, at lærernes forventning til eleverne har stor påvirkning på elevernes motivation til, at deltage på skolens aktiviteter. Hvis lærerne har negative forventninger til eleverne eller laver forskelsbehandling er de med til at demotivere eleverne. Som det fremgik indledningsvis påpeger undersøgelser, at nogle elever derfor opgiver skolen og decideret prøver at modarbejde skolens aktiviteter. Derudover blev det jævnførende teorien konstateret, at skolen og i særdeleshed nogle lærer på denne måde er med til fastholde i de eksisterende uligheder i samfundet.

I tema fire kunne det konkluderes, at informanterne har enkelte karakteristika af prekariatet såsom at samtliges løn afhænger af produktionen, men generelt er de omfattet af nogle sikkerheder, der gør at de alt i alt har trygge rammer og derfor ikke kan karakteriseres som prekariatet, men nærmere som tilhørende en del af det moderne arbejderklasse.

Afslutningsvis kan det siges, at forskellen på dem der alligevel formår, at stige op i uddannelsesranglisten og dem uden for uddannelsessystemet er den pres og tilskyndelse som de oplever som børn, til trods for at de alle har en svag socioøkonomisk baggrund. Det lille pres og tilskyndelse er samtidig undersøgelsens vigtigste fund.

Diskussion

En overvejende dele af informanterne fremhæver det sociale liv på skolen som en afgørende faktor for deres motivation i uddannelsesfeltet. Det gode sociale liv vil sige, at man har studiekammerater som man kommer godt overens med. Det sociale aspekt kan ligeså vel gælde alle de øvrige studerende, og er derfor i og for sig ikke et unikt fænomen for netop denne borgergruppe. Flere informanter i undersøgelsen forbinder det gode sociale liv på studiet med det at gå i en klasse, hvor man ikke er den eneste af sin slags, men at man studerer med nogle, hvor man har mange ting tilfælles. Enkelte informanter giver sågar udtryk for, at hvis de ikke havde ligesindede i klassen ville de overveje om at droppe ud. Mange uddannelsesinstitutioner er dybt sociale verdener, hvor man er omgivet af mennesker med tætte relationer og kammeratskaber. Går man i en klasse uden at have tætte sociale

kontakter, som sin øvrige medstuderende kan det give en følelse af, at man er uden for fælleskabet, og kan danne grundlag for at droppe ud af skolen.

Samtlige informanter giver udtryk for, at de har manglet vejledning i og efter grundskolens afslutning. Det skyldes tildeles, at forældrene ikke har haft ressourcerne til at afhjælpe mændene, men tildeles også fordi skolens vejledning ikke har været tilstrækkeligt til at mindske deres forvirring i uddannelsesjunglen. Som hovedregel så henter børn og unge deres vejledning enten fra hjemmet eller fra skolen. Samfundet forventer at man tager en uddannelse efter folkeskolen for blandt andet at indgå i arbejdsmarkedet. Hvis familien ikke kan guide deres børn grundet manglende ressourcer eller andre ting, er det essentielt med samfundsmæssigt vejledning fra skolens side, og hvis disse instanser ej heller kan fungere som guide så kan det betyde at disse strukturelle uligheder i samfundet vil fortsætte. Folkeskolen har af den henseende potentielle til at bryde med denne negative spiral.

Enkelte informanter i undersøgelsen fremhæver, at de har påbegyndt forskellige uddannelser, men senere hen i forløbet fundet ud, at dette ikke lige var noget for dem, hvilket også begrundes med manglende vejledning. En undersøgelse fra KORA viser, at frafaldet blandt ikke-vestlige mænd på erhvervsuddannelserne er på 55 procent. Dårlige skolekonditioner, ressourcetsvage forældre og diskrimination på arbejdsmarkedet bliver fremhævet som værende hovedårsagerne.(Hummelgaard & Kolodziejczyk, 2012). Det kunne være interessant, at undersøge, hvorvidt det store frafald skyldes manglende vejledning og manglende viden om det påbegyndte uddannelse inden uddannelsesstart, idet det blandt andet kan have betydning for samfundsøkonomien, fordi manglende vejledning kan være en hyppig årsag til at droppe ud.

Illustreringen af prekariatet i indeværende undersøgelse er muligvis ikke et reelt billede af, hvordan det ser ud på arbejdsmarkedet blandt de ikke-vestlige mænd, idet samtlige informanter i denne del af undersøgelsen er i fuldtidsbeskæftigelse. Virkeligheden er den, at mange i denne borgergruppe også er omfattet af offentlige forsørgelse eller er kendetegnet af lidt mere usikre arbejdsvilkår. Jeg kunne med fordel have interviewet folk i forskellige ansættelsesformer, men det kan diskuteres om det så havde givet et reelt billede af eksistensen af prekariat i Danmark eller om fænomenet ikke helt har vundet indpas her i

landet endnu. Der eksisterer naturligvis deltidsansættelser, vikariater og freelance funktioner, men den måde det danske arbejdsmarked er indrettet på, er arbejderen som regel omfattet af nogle sikkerheder. Det danske arbejdsmarked er kendetegnet af flexicurity, der sikre fleksibilitet og sikkerhed, Det er nemt for arbejdsgiveren at hyre og fyre folk, men ledige kan få hjælp fra staten. Som ledige kan man fx modtage offentlige ydelser eller man kan fx få hjælp af staten til at finde et job.

Standing langer hård kritik af de danske fagforeninger, og mener, at de har sovet i timen. Han henviser til den stadig voksende skar af deltidsansættelser og freelance jobs, og mener, at fagforeninger må indse, at disse jobs adskiller sig fra det gamle proletariat. LO's næstformand Nanna Højlund afviser denne kritik af Standing, og henviser til at vi i Danmark ikke har *working-poor*, hvor man har flere jobs for at få tingene til at løbe rundt, men at lønningerne generelt er højt på det danske arbejdsmarked og forholdene er god (Kristensen, 2018).

Det er dog indtrykket, at både frisør og taxabranschen er truet af ulig konkurrence. Personbefordring branchen har tidligere været truet af konkurrenter som det amerikanske UBER. I takt med den teknologiske udvikling udvikles der hele tiden nye, smarte og billige løsninger, hvilket kan blive dødstødet for taxa branchen. Frisørbranchen er derimod udfordret af løndumping, hvor nogle frisør klipper deres kunder for helt ned til 100 kr., hvilket gør, at alle de andre skal løbe hurtigere, hvilke i sidste instans fører til ringe arbejdsforhold og dårligt løn.

Andre undersøgelser viser at mændenes svage socioøkonomiske baggrund spiller en vigtig rolle, når det kommer til deres lave repræsentation på uddannelsesfeltet. Dette kommer ligeledes frem i min undersøgelse, men min undersøgelse bidrager alligevel til eksisterende forskning med, at det socioøkonomiske aspekt ikke kun gør sig gældende, når man sammenligner ikke-vestlige indvandrere med etniske danskere, men at dette også er en forklaringerne indbyrdes i blandt gruppen af ikke-vestlige. Samtlige informanter kommer fra familier, der kan betegnes som ressourcetsvage, idet begge forældrene hos samtlige informanter er på offentlige forsørgelse. Forskellen på dem, der alligevel vælger at læse, og dem der fravælger uddannelsesvognen er den rolle forældrene spiller i forhold til at stimulere børnenes hjerne til at læse. Undersøgelsen viser, at den tilskyndelse og den pres de bliver udsat for når de er små har en positiv effekt på deres fremgang på uddannelsesfeltet. Der er

derfor store potentielle i, at lære forældrene vigtigheden i, at tilskynde deres børn til at studere.

Konklusion

Specialet har haft til formål at undersøge, hvilke forskelle og ligheder der er på de to grupper af ikke-vestlige mænds valg eller fravalg af uddannelse samt vurdere, hvorvidt de uden for uddannelsessystemet kan kategoriseres som en del af prekariatet. Resultaterne fra undersøgelsen viser, at de to grupper har mange ligheder, men også nogle afgørende forskelle.

Der er identificeret tre temaer som informanterne på et eller andet måde alle sammen kommer ind på. Dernæst eksisterer der også et fjerde tema, som vedrører arbejdsmarkedstilknøytning, som kun er henvendt gruppen uden for uddannelsessystemet.

Det kan konkluderes, at familiens sociale arv er et af de vigtigste forskelle, som har en afgørende betydning for om mændene påbegynder og gennemfører en uddannelse eller de lade være. En overvejende del af undersøgelsens informanter, som enten er under uddannelse eller har gennemført en uddannelse kommer fra familier med højt grad af kulturelt kapital, hvor forældrene også har en uddannelse, dog oftest fra deres respektive hjemmeland. Undersøgelsen viser, at det faktum at deres forældre har en uddannelse sætter en forventning og et pres på mændene, kombineret med at de fra barnsben bliver opfordret til at passe deres skole, hvilket medfører, at dette udvikler sig til en habitus, hvor de ser uddannelses som den eneste rigtige vej. Samtlige informanter, der ikke har andet uddannelse end folkeskolen, er opvokset i familier, hvor forældrene enten er ufaglærte eller analfabeter. Dermed er hverken støtten, forventningen, opfordringen eller presset fra forældrene så stort som det er tilfældet med den anden gruppe af informanter. På denne måde er mændene uden for uddannelsessystemet aktivt medvirkende til, at reproducere de eksisterende strukturelle uligheder i samfundet. Samtidig gives der udtryk for blandt den sidst nævnte gruppe, at hvis presset fra forældrene havde været der, havde det muligvis resulteret i, at de i dag havde en uddannelse.

Undersøgelsen viser, at informanter i begge grupper giver i mere eller mindre grad udtryk for manglende overblik over uddannelsessystemets opbygning, og de efterspørger mere vejledning i og efter grundskolens afslutning. Fx omkring hvilke uddannelse de kan søge ind på. Informanterne giver udtryk for, at det til en vis grad skyldes, at deres forældre på grund af deres manglende viden om det danske uddannelsessystem ikke har været behjælpelige, men de mener dog også, at folkeskolens vejledning ikke har været tilstrækkeligt til at afklare dem ift. deres uddannelsesmuligheder efter folkeskolen. Der er dermed en konsensus i blandt overvejende del af informanterne om, at hverken deres forældre eller skolen har været særlig behjælpelige i forhold til at vejlede og guide dem igennem uddannelsesuniverset. Forskellen på dem, der på trods af den manglende vejledning alligevel vælger, at påbegynde en uddannelse efter folkeskolen, udover at de oftest kommer fra familier med relativt højt kulturelt kapital, er forskellen den tilskyndelse, pres og forventning de oplever fra forældrene om at de skal gennemfører en uddannelse. Samtidig giver den ufaglærte gruppe udtryk for, at hvis deres forældre havde presset lidt mere på, så havde de højest sandsynligt gennemført en uddannelse. Af den grund kan man sige, at den pres og tilskyndelse fra forældrene kan være en afgørende forskel på de to grupper.

En overvejende del af informanter fra gruppen, som er under uddannelse giver udtryk for, at det sociale forstået som det at have gode venskaber og gode studiekammerater har stort påvirkning på deres motivation. Flere informanter forbinder det gode sociale liv sammen med det at have andre indvandrere i klassen. Andre informanter fremhæver lærerne som det væsentligste faktor for deres motivation. Informanterne giver generelt udtryk for, at deres social kapital forstået som det at have kontakter og netværk er noget de mangler, og begrænser dem ifm. jobsøgning eller praktiksøgningsprocessen.

I forhold til informanterne på arbejdsmarkedet er det opfattelsen, at deres stillinger samlet set ikke er så usikre, at de kan kategoriseres som en del af prekariatet endnu. I tak med den øgede konkurrence i frisør branchen og den teknologiske fremskridt i taxabranschen ser udsigterne ikke alt for lovende ud.

Det kan altså konkluderes, at de ikke vestlige mænd i bund og grund har stor interesse i at gennemføre en uddannelse, men nogle faktorer på hjemmefronten kombineret med dårlig

vejledning fra skolens side er medvirkende til at et mindre tal af mændene overvinder disse barriere og bryder med familiens sociale arv. I forhold til undersøgelsens anden spørgsmål kan det konkluderes, at informanterne som er på arbejdsmarkedet har enkelte karakteristika af prekariatet, men de er generelt omfattet af nogle sikkerheder på arbejdsmarkedet, der gør at de ikke kan opfattes som prekariatet.

Kilder:

Internetsider:

Kristensen, V. (2018). *International ekspert langer ud efter fagbevægelsen: I må vågne op nu!*. Hentet den 12 december 2018 fra:

https://www.avisen.dk/international-ekspert-langer-ud-efter-lo-i-maa-vaagn_492203.aspx

Hummelgaard, H. & Kolodziejczyk, C. (2012). *Flere indvandrerdrengene skal have en uddannelse*. Hentet den 27 november 2018 fra:

<https://www.kora.dk/udgivelser/udgivelse/i6945/Flere-indvandrerdrengene-skal-have-en-uddannelse>

Sokoler, A. & Olesen, H. (2018). *Mange indvandrerbørn fuldfører ikke teknisk skole*. Hentet den 12 december 2018 fra:

<https://fagbladet3f.dk/artikel/mange-indvandrerboern-fuldfoerer-ikke-teknisk-skole>

Jakobsen, V. (2015). *Uddannelse- og beskæftigelsesmønstre i årene efter grundskolen. En sammenligning af indvandrere og efterkommere fra ikke vestlige lande og etniske danskere*. Hentet den 24. August 2018 fra:

https://pure.sfi.dk/ws/files/254528/1517_Uddannelses_og_beskaeftigelsesmoenstre.pdf

Udlændinge- og integrationsministeriet. (2017). *Langt flere nydanskere får en videregående uddannelse, men ikke en erhvervsfaglig uddannelse*. hentet den 10. December 2018 fra:

<http://uim.dk/nyheder/integration-i-tal/integration-i-tal-nr-5-9-maj-2017/langt-flere-nydanskere-far-en-videregaende-uddannelse-men-ikke-en-erhvervsfaglig-uddannelse>

Salomonsen, J. (2015). *Skoleforsker: derfor klarere indvandrer-drengene sig dårligt i skolen*. Hentet den 22. August 2018 fra:

<https://videnskab.dk/kultur-samfund/skoleforsker-derfor-klarere-drengene-med-indvandrerbaggrund-sig-darligt-i-skolen>

Foldspang, L. (2014). *Indvandrerdrengene har sværere ved at få en uddannelse*. Hentet den 23. August 2018 fra:

https://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_indvandrerdrengene-har-svaerere-ved-at-faa-en-uddannelse.pdf

Haslund, A, E. (2014). *Bekymrende tal; indvandrerdrenges uddannelse er stagneret*. Hentet den 24. August 2018 fra:

<https://www.b.dk/politiko/bekymrende-tal-indvandrerdrenges-uddannelse-er-stagneret>

Aarhuskommune. (2013). *Befolkningens uddannelsesmæssige baggrund*. Hentet den 26. August 2018 fra:

<http://www.aarhuskommune.dk/~media/Dokumenter/Borgmesterens-Afdeling/Statistik-og-Ledelsesinformation/Uddannelse/Befolkningens-Uddannelse/Befolkningens-uddannelsesmaessige-baggrund-i-Aarhus-2013.pdf>

Jespersen, H.(2017). *Integration: Status og udvikling 2017 – Fokus på ikke-vestlige lande*. Hentet den 25. August 2018 fra:

<https://integrationsbarometer.dk/tal-og-analyser/filer-tal-og-analyser/integration-status-og-udvikling-filer/integration-status-og-udvikling-2017>

Haislund, J.(2013). *Nydanskere fravælger uddannelse*. Hentet den 24. August 2018 fra:

<https://jyllands-posten.dk/aarhus/uddannelse/ECE5119518/Nydanskere-fravælger-uddannelse/>

Danmarks statistik. (2017). *Befolkningens uddannelse 2017*. Hentet den 27. August 2018 fra:

<https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetPdf.aspx?cid=24158>

Lykkeberg, R. (2006). *Sociologi som symbolsk kampsport*. Hentet den 29. August 2018 fra:

<https://www.information.dk/2007/07/sociologi-symbolsk-kampsport>

DKKF. (2016). *Overenskomster – nye satser*. Hentet den 02. December 2018 fra:

https://dfkf.dk/10_Nyheder/2016-05-01_Loerstigninger.aspx

UG. (u.å). *Taxachauffør*. Hentet den 02. December 2018 fra:

<https://www.ug.dk/job/erhverv-og-job/transportlagerogmaskinfoererarb/vejtrans/taxichauffoer>

Bøger

- Wilken, L. (2014). *Bourdieu for begyndere*. (2.udgave 3.oplag.). Samfundslitteratur
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2010). *Kvalitative metoder*. (1.udgave, 2.oplag). København: Hans Reitzels Forlag.
- Wilken, L. (2007). *Pierre Bourdieu*. (1.udgave 2.oplag). Roskilde Universitetsforlag.
- Bøgh Andersen, L. Møller Hansen, K. Klemmensen, R ,(Red). (2012). *Metoder i statskundskab*. (2.udgave). København: Hans Reitzels Forlag.
- Harrits, S. G. (2017). *Pierre Bourdieu*. (1. Udgave 1. Oplag). Jurist- og økonomiforbundets forlag.
- Standing, G. (2017). *Prekariatet: Den farlige nye klasse*. (1. Udgave 1. Oplag). Informations forlag.
- Järvinen, Margaretha (2007): *Pierre Bourdieu* i Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo (red.), "Klassisk og moderne samfundsteori", 4. udgave, Hans Reitzels Forlag.
- Esmark, A., Laustsen, Carsten Bagge., & Andersen, N, Å. (2005). *Socialkonstruktivistiske analysestrategier- en indtroduktion*.
- Tranæs, T. (2008). *Indvandrere og det danske uddannelsessystem*. Rockwool fondens forskningsenhed.
- Collin, F. & Køppe, S. (2014). *Humanistisk videnskabsteori*. 3. Udgave. Lindhardt og Ringhof.